

372.13078
พ ๒๓๑๗
: 3

การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนจรรยาบรรณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่เรียนจากการสอนแบบเบญจฉันท์ และการสอนปกติ

ปริญญาบัตร

ของ

พรทิพย์ นัทธนางศ์วาน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2530

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๗ 6 เลข 2535

การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 ที่เรียนจากการสอนแบบเบญจชั้นซ์ และการสอนปกติ

บทคัดย่อ

ของ

พรทิพย์ มัทธมนวงษ์วาน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2530

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ เปรียบเทียบผล การเรียนจริยธรรมของนักเรียนที่ เรียนจากการสอนแบบเบญจขันธ์ และการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนาราม เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ซึ่งเลือกมาโดย วิธีการสุ่มอย่างง่ายแล้วแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลอง 30 คน โดยการสุ่มอีกครั้งหนึ่ง กลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ และกลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ โดยใช้เทปโทรทัศน์เป็นสื่อ ได้รับความไว้วางใจจากวิทยาลัย ศึกษา เรื่องความซื่อสัตย์ ใช้เวลาในการสอน กลุ่มละ 3 คาบ หลังจากเรียนจบแล้วทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม และแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แล้วนำผลมาวิเคราะห์เชิงสถิติด้วยวิธี t-test แบบ dependent และแบบ independent.

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเรียนจริยธรรมจากการทดสอบหลังการเรียนของ แต่ละวิธีสูงกว่าผลการทดสอบก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มที่เรียนตาม วิธีเบญจขันธ์มีทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ เรียนจากวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A COMPARATIVE STUDY OF PRATHOM SUKSA V STUDENTS' MORAL
LEARNING ACHIEVEMENT USING THE BENJAKHLINTHA
METHOD AND THE CONVENTIONAL METHOD

AN ABSTRACT

BY

PORNPIP MAHATTANAWONGWARN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
September 1987

The purpose of this study was to compare the results of Prathom Suksa 5 students' moral learning between those who learned through the Benjakhantha and those through the conventional methods of teaching. The sample comprised 60 Prathom Suksa 5 students randomly selected from those in Watphaingernchotanaram School, Bangkok Metropolis, using simple random sampling method. These students were again randomly assigned into one control group and one experimental group, 30 each. The control group learned through the conventional method while the experimental group learned through the Benjakhantha method in which its stimulus medium was a videotape. The moral value taught was on Honesty consuming 3 periods of instruction for each group. After the instruction, tests on the moral value and moral reasoning were given to both groups. The test results were then statistically analyzed using t-test with dependent and independent samples.

The findings showed that the posttest results of each group were significantly higher than the pretest ones at the .01 level and the Benjakhantha group was significantly higher in its moral value and moral reasoning than the conventional group at the .05 level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....
.....

ประธาน

.....
.....

กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....
.....

ประธาน

.....
.....

กรรมการ

.....
.....

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและคำแนะนำอันเปี่ยมด้วยความเมตตา
กรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง กุญฑ อาจารย์พนิต วัฒนโธ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ องอาจ จิยะจันคน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่านเป็นอย่างสูง
ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

กราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาทุกท่าน ที่ประสาทวิชาและ
กรุณาให้คำแนะนำในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์อนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ ที่อนุเคราะห์ให้ใช้เครื่องมือในการวิจัย
และอาจารย์ประเทศ วิเศษสา อาจารย์วัชรรา ชวยอน อาจารย์มาโนช มิ่งทุม ที่กรุณาให้
คำแนะนำ แก้ไข ให้ข้อคิดเห็น ตลอดจนช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ อาจารย์ และขอมนักเรียน โรงเรียนคาราคามและอาจารย์ ชงชาติ
พุเจริญ ที่ให้ความร่วมมือในการสร้างเครื่องมือ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ อาจารย์ และขอมนักเรียน โรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนาราม
ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณอิทธิศักดิ์ สุวสินธุ์ คุณสมบัติ ซอหะซัน คุณนัครินทร์ เหมกิตติวัฒน์
คุณมานะ ออพานิชกิจ คุณนิพนธ์ ศิริสานต์ คุณอนันต์นพ นิรมล และคุณศิริลักษณ์ สิ้นพัฒนานฤกุล
เพื่อนนิสิตปริญญาโท เอกเทคโนโลยีทางการศึกษา รุ่นที่ 20 ที่ช่วยในการสร้างเครื่องมือ

ขอขอบคุณอาจารย์ประทีป มีป้อม และอาจารย์อברה ปริญญาไชยบูรณ์ ที่กรุณาให้ความ
สะดวกในการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการวิจัยครั้งนี้ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยให้งาน
วิจัยสำเร็จลงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขออภิวาสาถึงพระคุณบิดา มารดา ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ทุนในการศึกษา
และเป็นกำลังใจเสมอมา

พรทิพย์ มัทธนางศ์วาน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
คานิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม	9
เอกสารการสอนจริยศึกษาค้นคว้าวิธีเบญจฉัตร	32
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ	37
สมมุติฐานการวิจัย	42
3 วิธีดำเนินการทดลอง	43
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	44
การดำเนินการทดลอง	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	48
การจัดกระทำข้อมูล	48
5 บทขอสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	56
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	56
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	56

กลุ่มตัวอย่าง	56
เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	57
การดำเนินการทดลอง	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	58
อภิปรายผล	58
ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	68

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการทดลอง	46
2	ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรมพื้นฐานระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง	49
3	ความแตกต่างของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมพื้นฐานระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง	50
4	ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มควบคุม	51
5	ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มควบคุม	51
6	ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง	52
7	ความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียนกับ คะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง	53
8	ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง..	54
9	ความแตกต่างของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง..	55

ภูมิหลัง

จริยศึกษาเป็นวิชาที่เป็นนามธรรม จึงเป็นวิชาที่ถ่ายทอดหรือสอนให้ผู้เรียนบรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ยาก ไม่เหมือนกับการสอนความรู้ หรือสอนวิชาการ จริยศึกษา ช่วยสร้างลักษณะนิสัย จะสอนเหมือนการให้ความรู้ย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะจริยศึกษาเป็น วิชาที่สอนความรู้สึก เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกทางจิตใจ วัยเด็กจะเป็นวัยที่เหมาะสม ในการปลูกฝังจริยธรรม เพราะการปลูกฝังจริยธรรมต้องคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ ความวัยเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากเด็กจะมีพัฒนาการทาง จริยธรรมไปตามระดับสติปัญญา (Kohlberg, 1964 : 389 - 392) การปลูกฝัง คุณธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่เด็กจะเป็นการพัฒนาจิตใจให้รู้จักคิด และพัฒนาความรูสึก รับผิดชอบชีวิต การปรับปรุงการสอนจริยธรรมจะเป็นการพัฒนาหัวใจของการศึกษา เพราะ จิตใจเป็นค้ำของสิ่งทั้งปวง เมื่อจิตคิดถูกวางแล้ว การกระทำทางกายและวาจาจะยอมถูกต้อง และดีงามไปด้วย ทั้งในเรื่องการทำงานและการเรียน วิชาจริยศึกษาจึงเป็นจุดสำคัญที่จะ ส่งเสริมให้การศึกษาค้นคว้า ใดๆ ได้ผล (ละออ การุณยะวนิช 2520 : 104)

ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 วิชาจริยศึกษา มีหัวข้อคุณธรรมที่จะสอน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 รวม 30 ข้อ และได้กล่าวถึงจริยธรรมที่กองการเน้น ไว้หลายประการ เช่น ความเสียสละ ความมีวินัยในตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน การรู้จักคิด วิचारณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ฯลฯ (ชาเลียง วุฒิจันทร์ 2524 : 28) แต่การสอนจริยธรรมของครู ส่วนมากมุ่งสอนให้จำเนื้อหามากกว่า เน้นทางการสร้างความสำนึกในจริยธรรม การสอนจริยศึกษามีลักษณะเหมือนสอนอ่านไทย เช่น การสอนค่านิยมธรรมเรื่องมารยาท ครูก็ให้นักเรียนอ่านและท่องจำเนื้อหาว่า "ผู้มีมารยาทต้องมีสัมมาคารวะ รู้จักที่ค่าที่สูง ฯลฯ" แทนที่จะจัดกิจกรรมให้เด็กเห็น เข้าใจ

เล่มมิสและปฏิบัติจริง โดยคึกคักตามผลการปฏิบัติด้วย (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 . 10)

ในเรื่องวิธีสอนจริยศึกษานี้ได้มีหน่วยงาน สถาบัน และบุคคลพยายามค้นคว้าและ
เสนอแนะไว้ต่าง ๆ นานา หน่วยงานนี้เทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 :
11 - 18) ได้เสนอหลักการและวิธีสอนจริยศึกษาไว้ 7 วิธี ได้แก่ สอนจากรูชมรมไปหา
นามธรรม สอนโดยจับประสบการณ์ตรง สอนโดยใช้อุปมา สอนให้เด็กฝึกแสดงความคิดเห็น
สอนโดยครูหาตนเป็นตัวอย่าง สอนโดยครูคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการสอน
โดยการปฏิบัติจริง โดยการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และได้สรุปกิจกรรมจริยศึกษาไว้ เช่น
การเล่นนิทานเปรียบเทียบ สนทนา ซักถาม วิจารณ์ข่าวและเหตุการณ์ แสดงบทบาทสมมุติ
การอภิปราย และการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยให้นักเรียนได้คิด ได้ปฏิบัติและตัดสินใจกระทำ
ด้วยตนเอง กิจกรรมต่าง ๆ นี้ จะช่วยชี้สิ่งที่ควรเว้น และแนะสิ่งที่ควรทำ ไม่ใช่สอนเพียง
ให้เกิดความรู้ แต่ควรจะสอนให้เกิดความรู้ลึกและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สภาสังคมสงเคราะห์
แห่งประเทศไทย (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย 2520 : 2 - 3) เสนอแนะ
การสอนจริยศึกษาไว้ 14 วิธี ตัวอย่างเช่น การสอนแบบโครงการ การสอนแบบตั้งคำถาม
ให้นักเรียนตอบ การสอนตามวิธีวิทยาศาสตร์ ฯลฯ และยังมีนักการศึกษา นักจิตวิทยา
นักปรัชญา หลายท่าน ได้พยายามคิดค้น ศึกษาและเสนอแนะวิธีการสอนและเสริมสร้าง
จริยธรรมไว้หลายวิธี ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย ตั้งปัญหา อภิปราย การแสดงบทบาทสมมุติ
การเล่นนิทาน (สุนทร อมรวิวัฒน์ 2513 : 197 - 215) วิธีสอนแบบจับส่วนสอบสวน
โดยใช้คำถามกระตุ้นให้คิด วิเคราะห์ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2520 : 4 - 5)
วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ (สุรชัช ศรีชัช 2521 : 45 - 46) วิธีสอนโดยใช้
กลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งอิทธิพลกลุ่มจะชักจูงให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้องที่ดี (ทัศนยา แยมมณี และคนอื่น ๆ
2522 : 228 - 231 สงบ ลักษณะ 2523 : 6 - 7 วินัย เกษมเศรษฐ์ 2523 :
4 - 6 และเมธี ปิลันธนานนท์ 2525 : 54 - 59) วิธีสอนโดยใช้ห้องทดลองทางสังคม
(Social Lap) ผู้เรียนจะมีโอกาสวิเคราะห์ปัญหาได้ทดลองปฏิบัติ และแก้ปัญหาได้ด้วย

ตนเอง (กานวย ทะพิงค์แก และชยันท์ วรรณะภุทิ 2522 : 48) วิธีสอนโดยเน้น
 ประโยชน์ของผู้เรียนและประโยชน์ต่อสังคม (สมชาย สิงห์พันธุ์ 2527 : 1 อ้างจาก
 วิทย์ วิศทเวทย์ 2523 : 28 และพระราชวรมณี 2523 : 30) วิธีสอนโดยใช้
 สื่อการสอนเข้าช่วยสอนโดยตรงหรือเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนั้นโดยเฉพาะ
 (มานิชญ์ ทันชวณิชย์ 2523 : 45) และวิธีสอนแบบเบญจชั้น (เป็รื่อง กุมุท
 2528 : 41 - 45) ซึ่งมีวิธีสอน 5 ชั้น ชั้นแรกเป็นการจัดสภาวะธรรมภายนอก หรือ
 เป็นการเสนอสิ่งเร้าส่วนอีก 4 ชั้นหลัง เป็นเรื่องของการกระทำทางจิต (นาม) ซึ่งจะ
 ค่อย ๆ เพิ่มความเข้มข้นทางความรู้สึกและเกิดการยอมรับชั้นในที่สุด 4 ชั้นหลังนี้จึงขึ้นอยู่กับ
 การใช้คำถามให้เหมาะสมกับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนคิดพิจารณาเห็นธรรมไปตามลำดับ

ในระยะเวลาการวางสองทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีผู้พยายามคิด วิจัย และพัฒนาวิธีสอน
 จริยธรรมหลายวิธีด้วยกัน เช่น จากการวิจัยของสุภาพรณ พวงจันเพชร (สุภาพรณ
 พวงจันเพชร 2519 : 84) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอน
 ธรรมคา สอนศีลธรรมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่าทั้ง 2 วิธีไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียนต่างกัน และประคิษฐ์ พรหมเสนา (ประคิษฐ์ พรหมเสนา 2523 : ง - จ)
 ได้ศึกษาวิธีสอนสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศี ษาในระดับประถมศึกษา ทดลองกับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่า นักเรียนที่สอนด้วยวิธีสอนสมัยพุทธกาลมีผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนด้วยวิธีปกติ และยังมีผู้ศึกษา วิจัย วิธีสอนวิธีอื่น ๆ เพื่อ
 หาวิธีที่เหมาะสมกับการใช้สอนวิชาจริยศึกษาอีกหลายท่าน แต่ที่น่าสนใจและยังไปมีการศึกษา
 วิจัยผลการสอนคือ วิธีสอนจริยธรรมแบบเบญจชั้น ซึ่งลอกเลียนชั้นตอนทั้ง 5 ของเบญจชั้น
 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เพราะเป็นวิธีธรรมชาติที่สุด เป็นเรื่องเฉพาะตัว
 ที่สุด และถ้าจะเกิดคุณธรรมอะไรก็จะเกิดได้ลึกที่สุด (เป็รื่อง กุมุท 2528 : 42)
 ซึ่งลักษณะของการสอนตามลำดับชั้นของวิธีเบญจชั้นนั้นเริ่มด้วย การเสนอสิ่งเร้าที่กระตุ้น
 หรือให้ความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ เช่น ในรูปของการแสดงบทบาท ละคร หรือเหตุการณ์
 ภาพข่าว ก่อนแล้วตามด้วยคำถามอีก 4 ชั้นตอนตามลำดับ เริ่มจากคำถามของชั้นการรับรู้
 คำถามวิเคราะห์ คำถามประเมินค่า คำถามประเมินคุณธรรมด้วยตนเอง ตามลำดับ

จากการที่มีผู้คิดค้น และรวบรวมวิธีสอนจริยธรรมไว้หลายวิธี เมื่อนามาเปรียบเทียบกับการสอนแบบเบญจชั้นแล้วจะเห็นว่าในด้านการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ หรือการสร้างสถานการณ์จำลอง จะตรงกับการสอนเรื่องเราตามแบบเบญจชั้น แต่การตั้งปัญหาอภิปรายนั้น ไม่ได้กำหนดเป็นชั้น ปัญหาใดก่อน-หลัง ขึ้นอยู่กับผู้สอนจะยกคำถามใดอภิปราย ส่วนคำถามทั้ง 4 ของเบญจชั้น ถ้าพูดไปแล้วก็คือ คำถามเพื่อการอภิปรายเหมือนกัน แต่มีลำดับความต่อเนื่อง ที่จะจูงใจให้เข้าสู่ทิศทางคุณธรรมที่มีรูปแบบที่แน่นอนตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนจริยธรรมแบบเบญจชั้นนั้น เป็นวิธีการสอนที่เป็นระบบระเบียบ และมีส่วนคล้ายคลึงกับชั้นการสอนด้านความรู้ลึกของบลูม (Bloom, 1964 . 95) ซึ่งพอจะเปรียบเทียบได้ดังนี้

ลำดับชั้นการสอนด้านความรู้ลึก (Affective Domain) ของบลูม 5 ชั้น ที่ต่อเนื่องกัน	ลำดับชั้นการส่วนจริยธรรมแบบเบญจชั้น
<ol style="list-style-type: none"> 1. ชั้นการรับรู้ (Receiving) 2. ชั้นตอบสนอง (Responding) 3. ชั้นเห็นคุณค่า (Valuing) 4. ชั้นจัดระบบ (Organization) 5. ชั้นเกิดกิจนิสัย (Characterization) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชั้นเสนอเรื่องราว (รูป) 2. ชั้นคำถามเพื่อการรับรู้ (เวทนา) 3. ชั้นใช้คำถามเพื่อวิเคราะห์กับเหตุผล และสังเคราะห์ความรู้ลึกเบื้องต้น (สัญญา) 4. ชั้นใช้คำถามเพื่อตัดสินความดีงาม (สังขาร) 5. ชั้นใช้คำถามประเมินคุณธรรมส่วนตัว ก่อเกิดอุปนิสัย (วิญญาน)

จะเห็นว่าชั้นการสอนของทั้ง 2 วิธีนี้มีความคล้ายคลึงกัน คือมีเป้าหมายอันเดียวกัน คือ มุ่งสร้างคุณธรรม ค่านิยม สุนทรียภาพ ความซาบซึ้ง และเจตคติที่ดีงาม อันเป็นเรื่องของ การสร้างความรู้ลึกทางด้านจิตใจให้แก่ผู้เรียนในระดับขั้นสูงสุด คือ ชั้นการก่อให้เกิดอุปนิสัย

คือคุณธรรมฝังใจเหมือนกัน. ดังนั้นการสอนจริยธรรมแบบเบญจชั้นจึงนับว่าเป็นการสอนจริยธรรมที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่ง

จากเอกสารและข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่น่าสงสัยว่า โดยคุณสมบัตินี้และขั้นตอนการสอนจริยศึกษากววิธีแบบเบญจชั้นอันมีขั้นตอนที่แน่นอนนั้น น่าที่จะนำมาใช้ในการสอนจริยศึกษาได้ดี อีกวิธีหนึ่งด้วย ประกอบกันยังไม่มีผู้ใดได้ทำการวิจัยหาผลของการสอนจริยธรรมแบบเบญจชั้นไว้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการสอนจริยธรรมแบบเบญจชั้นมาใช้สอนจริยศึกษาว่าจะมีความแตกต่างกับการสอนตามปกติ (การสอนจริยศึกษา ตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ) หรือไม่

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนจริยธรรมด้วยวิธีสอนแบบเบญจชั้นกับการสอนปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าวิธีสอนจริยศึกษาชั้นอื่นวิธีหนึ่ง และจะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาสื่อสิ่งเร้าที่ใช้กับการสอนให้เหมาะสมในรูปแบบนี้ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตยานนาวา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 โดยการจับฉลากจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน แล้วแบ่งเป็น 2 กลุ่มโดยวิธีจับฉลาก การกำหนดกลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มใด

เป็นกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการจับฉลากอีกครั้ง

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระคือ วิธีสอน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ

2.1.1 วิธีสอนแบบปกติ (ตามวิธีของแผนการสอนของกระทรวง

ศึกษาธิการ)

2.1.2 วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อในชั้นที่ 1

ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ทักษะการเขียนจรรยาบรรณ ที่ได้จากผลการวัดจากแบบทดสอบ

2.2.2 เหตุผลเชิงจรรยาบรรณ ที่ได้จากผลการวัดจากแบบทดสอบ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1 แผนการสอนจรรยาบรรณแบบเบญจขันธ์และแบบปกติ แผนการสอนทั้ง 2 แบบนี้มีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาเหมือนกัน การวัดและการประเมินผลใช้แบบทดสอบชุดเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่วิธีสอน

3.2 แบบทดสอบวัดทักษะการเขียนจรรยาบรรณก่อนการเรียน (Pre-test) และหลังการเรียน (Post-test) จำนวน 40 ข้อ ของอนุวัฒน์ ทั้งสมบูรณ์ (อนุวัฒน์ ทั้งสมบูรณ์ 2526 : ภาคผนวกหน้า 8 - 10)

3.3 แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจรรยาบรรณก่อนการเรียน (Pre-test) และหลังการเรียน (Post-test) จำนวน 20 ข้อ ของอนุวัฒน์ ทั้งสมบูรณ์ (อนุวัฒน์ ทั้งสมบูรณ์ 2526 : ภาคผนวก หน้า 1 - 7)

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เป็นเนื้อหาวิชาจริยศึกษาจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตอนที่ 1 แผนการสอนจริยศึกษา แผนการสอนที่ 8 ความซื่อสัตย์สุจริต (กระทรวงศึกษาธิการ 2524 : 70 - 75)

นียมศัพท์เฉพาะ

1. จริยธรรม หมายถึง การกระทำทั้งกาย วาจาและใจที่ตั้งงามเป็นประโยชน์
'
'ตนเอง ผู้อื่นและสังคม
2. การสอนจริยธรรมแบบเบญจวิธี หมายถึง การสอนจริยธรรมซึ่งมีลำดับการสอน
5 ชั้นดังนี้
 - 2.1 ชั้นที่ 1 ชั้นเสนอสิ่งเร้า
 - 2.2 ชั้นที่ 2 ชั้นคำถามประเภทรับรู้ คือ
 - 2.2.1 "เกิดเรื่องอะไรขึ้นบ้าง" หรือ "เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร"
หรือ
 - 2.2.2 "ใครๆ ทำอะไรๆ ที่ไหนๆ เมื่อไรๆ ผลเป็นอย่างไร"
เมื่อได้คำตอบแล้วก็ถามต่อในชั้นที่ 3
 - 2.3 ชั้นที่ 3 ชั้นคำถามประเภทเหตุ-ผล และสิ่งเพราะเหตุความรู้สึก คือ
 - 2.3.1 "อะไรเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผล (ตามเรื่องที่เสนอ) เช่นนั้นขึ้น"
หรือ
 - 2.3.2 "ถ้าไม่ต้องการให้เกิดผล (ตามเรื่องที่เสนอ) เช่นนั้นควร
จะทำเช่นไร (เหตุ)?" หรือแล้วแต่กรณี เมื่อได้คำตอบแล้ว
ก็ถามต่อในชั้นที่ 4
 - 2.4 ชั้นที่ 4 ชั้นคำถามประเภทประเมินความดีงาม คือ
 - 2.4.1 "เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นผลเสียหรือดีแก่คนอื่น หรือแก่เราเอง"
ตามด้วย "เพราะอะไร" หรือ
 - 2.4.2 "สิ่งที่เกิดขึ้นนี้น่ารังเกียจหรือน่ายกย่อง" ตามด้วย
"ทำไมจึงน่ารังเกียจหรือน่ายกย่อง" หรือแล้วแต่กรณี เมื่อได้
คำตอบแล้ว ก็ถามต่อในชั้นที่ 5
 - 2.5 ชั้นที่ 5 ชั้นคำถามประเภทประเมินคุณธรรมส่วนตัวและเหตุผลเชิง
จริยธรรม คือ

2.5 1 "ถ้าเป็นเธอ เธอจะหาเช่นนั้นหรือไม่" และตามด้วย "เพราะอะไร" หรือ

2.5.2 "ถ้าเป็นเธอ เธอจะหาอย่างไร" และตามด้วย "เพราะอะไร" หรือแล้วแต่กรณี

3. เทปโทรทัศน์ที่ใช้เป็นสิ่งเร้า หมายถึง ม้วนเทปโทรทัศน์แบบ VHS ระบบ PAL ซึ่งเป็นละครเทปโทรทัศน์การสอนจริยธรรม เรื่องความซื่อสัตย์ ซึ่งเขียนบทและผลิตขึ้นในลักษณะเป็นสิ่งเร้า (ขั้นที่ 1) ของการสอนแบบเบญจชั้น โดยรายการนี้ผ่านการตรวจแก้ไข เพื่อปรับปรุงคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว

4. การสอนปกติ หมายถึง การสอนตามวิธีของแผนการสอนจริยศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2524 : 70 - 75)

5. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมนั้น มากน้อยเพียงใด ซึ่งวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบวัดความรู้สึกต่อคุณธรรมความซื่อสัตย์ ของอนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ (อนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ 2526 : ภาคผนวก หน้า 8 - 10)

6. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ จากเนื้อหาความซื่อสัตย์ คำตอบของนักเรียนเป็นการตัดสินใจและให้เหตุผลว่า ถ้าเขาเป็นบุคคลในเรื่องราวเขาควรตัดสินใจอย่างไร และมีเหตุผลอย่างไร โดยใช้แบบทดสอบวัดการให้เหตุผล หรือเลือกตัดสินใจปฏิบัติในขณะที่มีสถานการณ์บังคับของอนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ (อนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ 2526 : ภาคผนวก หน้า 1 - 7)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
 - 1.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 1.3 วิธีสอนและเสริมสร้างจริยธรรม
 - 1.4 ปัญหาทางคำนำวิธีการสอนจริยธรรม
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
2. เอกสารการสอนจริยศึกษาคำยวิธีเบญจชั้น
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทัศน์

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

1.1 ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมหมายถึง การกระทำทั้งกาย วาจา และใจที่ตั้งงามเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม (กองวิจัยการศึกษา 2527 : 5) และนักการศึกษา นักจิตวิทยาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ดังนี้

สาโรช บัวศรี ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือ แนวทางในการประพฤติเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม (สาโรช บัวศรี 2522 : 18)

ก้อ สวัสดิ์พาณิชย์ ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมคือ ประมวลความประพฤติและความนึกคิดในสังคมที่ตั้งงาม เหมาะสม (ก้อ สวัสดิ์พาณิชย์ 2522 : 18)

ระวี ภาวิไล ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือ แนวทางความประพฤติและปฏิบัติ เพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่า ฟังประสงค์ (ระวี ภาวิไล 2522 : 2)

วิทยาลัยครูนครปฐม (วิทยาลัยครูนครปฐม 2528 : 8) ได้สรุปว่า จริยธรรม หมายถึง การกระทำที่เที่ยงม อันจะยังประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ดวงเคื่อน พันธุนาวิน (ดวงเคื่อน พันธุนาวิน 2522 : 13) ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นความสำนึกที่บุคคลมีในเรื่องความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด ความยุติธรรม และไม่ยุติธรรม ลักษณะพฤติกรรมของคนเราที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประการใด ประการหนึ่งในสองประเภทคือ ลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น ๆ เป็นการกระทำที่สังคมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม อีกประเภทหนึ่งเป็นลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ส่วนมากจะรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องไม่สมควร

เพียเจต์ (Piaget. 1960 : 1) ให้ความเห็นว่า จริยธรรมเป็นลักษณะ ประสบการณ์ของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียม ทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

โคลเบอร์ก (สมบุญรณ์ ศาลาษาชีวิน 2522 : 6 อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1964) โคลเบอร์กเชื่อว่า วุฒิภาวะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกในทางการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดนี้ จะมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล กว้างขวาง ไม่ขัดแย้งกัน และมีรากฐานมาจากความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันของบุคคล

สรุปได้ว่า จริยธรรมประกอบด้วยส่วนที่เป็นความสำนึกของบุคคลเกี่ยวกับการรู้ว่า อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ และอีกส่วนหนึ่งคือส่วนที่เป็นพฤติกรรม หรือความประพฤติของบุคคลว่า ควรประพฤติอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะบรรลุดังสภาพชีวิต อันทรงคุณค่าและอยู่ในสังคมได้อย่างร่มเย็น ซึ่งพอจะแบ่งลักษณะทางจริยธรรมได้เป็น 4 ลักษณะ คือ ความรู้เชิงจริยธรรม หัสนคติเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิง จริยธรรม (ดวงเคื่อน พันธุนาวิน 2522 : 3 - 4)

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อห้าม ทางสังคมและศาสนา ว่าสิ่งใดควรกระทำและไม่ควรกระทำ ซึ่งสมาชิกในสังคมต้องการเรียนรู้

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกชอบ ไม่ชอบลักษณะ และพฤติกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนี้มีความหมายกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะทศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกนั้น ๆ เข้าด้วยกัน

3. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น หรือถ่วง พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ค่านิยมในสังคมนั้น เช่น การโกงสิ่งของ การโกหกหลอกลวง การลักขโมย เป็นต้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะการกระทำที่ดีหรือเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

4. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลเชิงจริยธรรมช่วยให้ทราบเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง การกระทำของบุคคล เพราะจะเป็นเครื่องชี้ว่าพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ อยู่ในขั้นใด เพราะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของคนเราที่กระทำอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน อาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมคนละอย่าง คนละระดับได้

ในหลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตร รมัธยมศึกษา ได้จัดเนื้อหาของหลักสูตรในรูปแบบที่เป็นจริยธรรมกลาง ๆ ที่ใช้ได้สำหรับผู้เรียนทุกศาสนา โดยในระดับประถมศึกษานั้นให้นำ จริยธรรม 30 ประการมาจัดไว้ในหมวดจริยศึกษา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สูมน อมรวิวัฒน์ 2528 : 78 - 79) เนื้อหาของจริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้กำหนดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 เรียนทั้งหมด 30 ข้อคือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 8 - 9)

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตาการุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะเสียสละ
5. การไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น

6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่ผูกปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง ไม่ยุยงให้เกิดการแตกแยก และการไม่ผูกค้ำหยาม
8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองเล่นและเสทสิ่งเสทคติให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้สึกรับผิดชอบชั่วดี
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทน อคกถัน
15. ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูกตเวที
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและมีอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตและละเอียดถี่ถ้วน
21. ความรับผิดชอบ
22. ความมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลาเอียง
23. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง
25. มารยาท และนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ
26. มารยาทในการแสดง การแสดงความรัก การขออภัย การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
28. ความเป็นผู้มีลักษณะธรรมและปฏิบัติตามประเพณีนิยม
29. ความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
30. การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติตามจริยธรรม ได้แก่ ผิดศีลธรรม ระเบียบ กฎหมายและจารีตประเพณี

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก และมีความคิดว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้ กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็นสามขั้นคือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด แต่มีความอยาก ความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนอง โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการพูด ก็จะมีรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น
2. ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 – 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เขาต้องทำตาม
3. ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8 – 10 ปี เพียเจต์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากการพัฒนาทางสติปัญญาและจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงอานาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็ก เกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกัน และความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงอายุ 8 – 10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่สาม แต่ก็มีเด็กบางคนที่พัฒนาช้ากว่านี้ หรือบางครั้งพัฒนาการหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่สอง เนื่องจากมีการบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม

หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

1.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทางเพียเจต์และพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีไ้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่อบุคคลอายุได้ 10 ปี แต่จะพัฒนาไปอีกหลายขั้นก่อนจากอายุ 11 – 25 ปี และเขายังเชื่อว่าในการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น จะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียวกันเท่านั้น (Kohlberg, 1976 : 32)

โคลเบอร์ก ได้แบ่งระดับของจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งทั้ง 3 ระดับนั้นจัดเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 6 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 ใช้หลักหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and punishment Orientation)

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation)

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการกระทำที่คนอื่นเห็นว่าดี (Good-boy Orientation)

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ (Authority and Social order maintaining Orientation)

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพตนเองหรือการทำตามค่านิยมสัญญา (Contractual Legalistic Orientation)

ขั้นที่ 6 ใช้หลักคุณคดียุติธรรม (Conscience Orientation)

จากขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมหกขั้น เหล่านี้โคลเบอร์กได้แบ่งออกเป็นสามระดับ

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี)	
ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 3 ใช้หลักการหาความที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	
ขั้นที่ 4 ใช้หลักการหาความหน้าที่ของสังคม (13-16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 5 ใช้หลักการหาตามความมีสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	
ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดอุดมคติสากล (วัยผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)

ระดับ 1 คือ ก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี) Preconventional Level หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุด คือการมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและยอมทำตามคำสั่งผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางการเหนือตน ขั้นที่สองคือ การเลือกกระทำในสิ่งที่ จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำตามฉันต้องทำไป เขาให้ฉัน ฉันก็ของให้เขา อย่างนี้ เป็นต้น

ระดับ 2 คือ ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 - 16 ปี) Conventional Level หมายถึง การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของงาน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับ 2 นี้ ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราและความสามารถที่จะแสวงพบทางทางสังคมได้ ในขั้นที่สาม บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน ๆ ส่วนในขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดไว้ชัดเจน

ระดับ 3 คือระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional Level) หมายถึง การตัดสินใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาตรึงตรองซึ่งใจตนเอง และตัดสินใจไปตามแนวทาง

จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ชั้นที่ห้า คือการเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดคอสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ส่วนชั้นที่หก ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดแสดงถึงการมีความรู้สึกนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจูงใจหมายโน้มน้าวกันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ (Kohlberg. 1973 : 376) นอกจากนี้ยังมีหลักประจักษ์ซึ่งตรงกับหลักในพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า "หิริโอตตัปปะ"

(ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 42 - 43)

การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กเชื่อว่าเป็นไปตามขั้นจากชั้นที่หนึ่ง ผ่านแต่ละขั้นไป จนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผล ในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากขึ้นตามลำดับ

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กมีความเห็นว่า มาจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรม ในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์กเชื่อว่าการพัฒนาจริยธรรมนั้นมิใช่การรับความรู้ของการพำรสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่นและบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจขัดแย้งกัน แต่ในขณะที่เดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนที่ทิศทางเดียวกัน เสมอไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520 : 45)

1.3 วิธีสอนและวิธีเสริมสร้างจริยธรรม

การสอนจริยธรรมได้มีผู้เสนอวิธีสอนและวิธีสร้างเสริมจริยธรรมไว้มากมาย ทั้งนักการศึกษา นักจิตวิทยา นักปรัชญา รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้พยายามคิดค้นศึกษาวิธีการสอนสำหรับสอนจริยธรรม เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมและให้ได้แนวทางในการสอนจริยศึกษา

ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 11 - 18) ได้เสนอหลักการสอนและวิธีสอนจริยศึกษาไว้ 7 ข้อคือ

1. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม โดยใช้บุคคลเป็นตัวอย่าง
2. สอนโดยจัดประสบการณ์ตรง เปิดมวรายาทต่าง ๆ โดยให้นักเรียนออกมาปฏิบัติ
3. สอนโดยใช้อุปกรณ์ เช่น รูปภาพ เพื่อให้เกิดมโนภาพขึ้นในใจ
4. สอนให้เด็กฝึกแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนเล่าเรื่องและอภิปราย
5. สอนโดยครูหาตนให้เป็นตัวอย่าง ทั้งความประพฤติ กาย และวาจา
6. สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านวัย สติปัญญา สิ่งแวดล้อม

และการอบรมทางบ้าน

7. สอนโดยการปฏิบัติจริงส่งเสริมให้นักเรียนนำคุณธรรมในจริยศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนกิจกรรมสำหรับสอนจริยศึกษาคควรช่วยให้นักเรียนได้คิดได้ปฏิบัติและตัดสินใจกระทำด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งที่ควรเว้นและแะสิ่งที่ควรทำ ไม่ใช่สอนเพียงให้เกิดความรู้ แต่ควรจะทำให้เกิดความรู้สึกและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งพอจะสรุปกิจกรรมการสอนจริยศึกษาได้ดังนี้

1. การเล่านิทานเปรียบเทียบ นักเรียนวัยประถมศึกษาชอบฟังนิทาน จึงทำให้นักเรียนสนใจ
2. การสนทนาซักถาม เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วย
3. การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง
4. การวิจารณ์ข่าว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษ
5. การแสดงบทบาทสมมุติหรือการแสดงละคร จะช่วยให้ห้องเรียนมีชีวิตชีวาขึ้น
6. การฝึกหัดภาคปฏิบัติ ทั้งมวรายาทและศาสนพิธี
7. การจัดประทับตกแต่งห้องเรียน เมื่อใกล้ถึงวันสำคัญของชาติหรือวันสำคัญทางศาสนา
8. การอภิปราย ร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
9. การทำงานเป็นกลุ่ม จะก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกันในหมู่คณะ

และในคู่มือครูจริยศึกษา ภาคปฏิบัติเรื่อง แนวการสอนจริยศึกษา (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย 2520 : 2 - 3) ได้ให้ความแนะนำไว้ว่า การสอนจริยศึกษาเป็นการสอนที่เน้นในเชิงปฏิบัติ จะต้องกระทำโดยวิธีการอย่างสม่ำเสมอ สอนในทุกโอกาสตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และนำไปสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ ให้มากที่สุด โดยได้เสนอแนะการสอนแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การสอนแบบมอนเตสซอรี (The Montessori Method)
2. การสอนแบบเพลย์เวย์ (Play way)
3. การสอนแบบอุปมาน (Inductive Method) สอนจากผลลี่ย่อยไปสู่หลักการ
4. การสอนแบบอนุมาน (Deductive Method) สอนจากหลักการไปสู่ส่วนปลีกย่อย
5. การสอนแบบอุปมาน - อนุมาน (แบบผสม)
6. การสอนแบบปาฐกถา
7. การสอนแบบค้นคว้าด้วยตนเอง (Heuristic Method)
8. การสอนแบบตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ (Socratic Method)
9. การสอนแบบโครงการ (Project Method)
10. การสอนแบบแฮร์บาร์ต (Herbartian Method) ซึ่งมีขั้นทั้ง 5 ขั้นนี้
 - ขั้นเตรียม (Preparation)
 - ขั้นสอน (Presentation)
 - ขั้นทบทวนเปรียบเทียบ (Association)
 - ขั้นสรุป (Systematization หรือ Generalization)
 - ขั้นใช้ (Application)
11. การสอนตามวิธีวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) มีขั้นการสอนดังนี้
 - ขั้นตั้งปัญหา
 - ขั้นแยกปัญหาและวางแผนแก้ปัญหา
 - ขั้นลงมือแก้ปัญหา

ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและรวบรวมความรู้เข้าด้วยกัน

ชั้นสรุปและประเมินผล

12. การสอนแบบอภิปราย

13. การสอนแบบหน่วย

14. การสอนแบบสืบสวนสอบสวน

และในหลักการ วิธีการจัดจรรยาศึกษาและหัวข้อ จรรยาธรรมสำหรับใช้อบรมสั่งสอนนักเรียนนักศึกษา ได้กล่าวถึงการจัดจรรยาศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีสอนไว้ดังนี้

1. ใช้ชุดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ

2. รูปแบบของการเรียนการสอนที่ควรใช้ มีดังนี้

2.1 ศูนย์การเรียน

2.2 ชุดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

2.3 ชุดการเรียนการสอนแบบเบญจชั้น

2.4 ชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

2.5 ชุดการเรียนการสอนแบบกิจกรรม

2.6 ชุดการเรียนการสอนแบบสร้างสถานการณ์จำลองแล้วใช้บทบาทสมมุติ

2.7 สอดแทรกจรรยาธรรมในแผนการสอนทุกเรื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ

2521 * 6 - 7)

สุนทร อมรวิวัฒน์ (สุนทร อมรวิวัฒน์ 2513 : 197 - 215) ได้กล่าวถึงวิธีสอน จรรยาธรรมหลายวิธี ซึ่งสอดคล้องกับวิธีสอนจรรยาศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 11 - 18) และยัง สอดคล้องกับการสอนที่สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (สภาสังคมสงเคราะห์แห่ง ประเทศไทย 2520 * 2 - 3) ได้เสนอแนะไว้ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. สอนโดยการบรรยายหรืออธิบาย ครูควรใช้ภาษาที่ง่าย ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน ทุกครั้งที่สอน อุปกรณ์การสอนอาจมีได้ทั้งประเภท สัญลักษณ์ วัสดุ หนังสือพิมพ์ เหตุการณ์และบุคคล

2. สอนโดยการตั้งปัญหา โดยครูและนักเรียนร่วมกันตั้งปัญหาที่สนใจอยากรู้
อยากทราบ คาทอบเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน แล้วช่วยกันหาคาตอบซึ่งอาจจะแบ่งกลุ่มหาคาตอบ
หรือหาช่วยกันหาคาตอบด้วยวิธีอื่น ๆ ก็ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพห้องเรียน ครู นักเรียน
ตลอดจนเนื้อหา

3. สอนโดยการให้ค้นคว้าหาข้อเท็จจริงหรือหาคาตอบเอง โดยการกำหนดหัวข้อ
ให้นักเรียนค้นคว้าหาคาตอบ หาข้อเท็จจริง อาจแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคล
แล้วให้ค้นคว้าหาข้อเท็จจริงนั้น ๆ

4. สอนโดยการไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ และผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน
อาจรวมไปตั้งห้อง หรือแบ่งเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม

5. สอนโดยการสังเกต โดยให้นักเรียนสังเกตงานพิธีทางศาสนา ประเพณี
มารยาทต่าง ๆ โดยให้นักเรียนไปร่วมงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน

6. สอนโดยเชิญวิทยากรผู้มีความรู้มาบรรยายเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

7. สอนโดยให้นักเรียนเล่าเรื่องและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

8. สอนโดยให้เรียงความปากเปล่าเรื่องเรื่องที่เรียน

9. สอนโดยวิจารณ์ข่าวและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับจริยธรรม

10. สอนโดยให้เขียนคาบรรยายประกอบภาพ

11. สอนโดยแสดงบทบาทประกอบเรื่อง หรือบทบาทสมมุติ

12. สอนโดยใช้บัตรคำฝึกการเขียนและอ่านคายาก

13. สอนโดยใช้เพลงประกอบกาเรียน หรือจริยธรรมจากเนื้อเพลง

14. สอนโดยให้กาสมุคภาพหรือสมุคศัพท์เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

15. สอนโดยเล่านิทานประกอบ

16. สอนโดยให้ฝึกกาปฏิบัติ ปฏิบัติจริง เช่น มารยาทต่าง ๆ

วิรุทธ วิเชียรโชติ (วิรุทธ วิเชียรโชติ 2520 : 4 - 5) เสนอวิธีการสอน
แบบสืบสวนสอบสวนมาใช้สอนวิชาจริยศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 "สน" คือขั้นของการให้สังกับแนวหน้า เป็นการปูพื้นฐานความรู้ เช่น การแสดงหุ่นกระบอกให้นักเรียนชม แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน เพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเรื่องที่ได้อภิปรายกันไปแล้ว และช่วยกันเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่มด้วย

ขั้นที่ 2 "ส" คือขั้นของการสังเกตการณ์ที่เป็นปัญหาของจิต การเรียนรู้ที่สำคัญในขั้นนี้คือ การเรียนรู้สังกับ (ความหมายสรุปรวม) ขั้นนี้ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยตั้งข้อคำถามให้อภิปรายกัน เช่น ถามว่า "ละครเรื่องนี้ควรตั้งชื่อว่าอะไร" "มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง" และ "มีปัญหอะไรเกิดขึ้นในละคร"

ขั้นที่ 3 "อ" คือขั้นของการอภิปรายปัญหาของจิต ขั้นนี้เป็นการเรียนรู้หลักการว่า เมื่อมีผลปรากฏออกมาในรูปของปัญหาอย่างนี้ อะไรควรจะเป็นสาเหตุ ขั้นนี้ครูอาจถามว่า "การที่เด็กคนนี้ไม่ตรงต่อเวลานั้นถูกหรือผิด เพราะอะไร" และ "ความผิดนี้เป็นเหตุสืบเนื่องมาถึงปัญหาอย่างไร" แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุป

ขั้นที่ 4 "ท" คือขั้นของการทำนายผลเมื่อเราแปรเหตุ เป็นขั้นของการตั้งสมมุติฐาน และพิสูจน์สมมุติฐาน ขั้นนี้ครูอาจถามว่า "ตัวเราไม่แก้ปัญหที่สาเหตุจะเกิดอะไรขึ้น และถ้าแก้สาเหตุของปัญหาจะเกิดอะไรขึ้น" และ "ให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันอีก"

ขั้นที่ 5 "ค" คือขั้นของการควบคุมและสร้างสรรค์ เป็นขั้นที่นำผลของการแก้ปัญหา มาปฏิบัติใช้ในชีวิตจริง การเรียนรู้ที่สำคัญในขั้นนี้คือ การเรียนรู้วิธีสร้างสรรค์ ขั้นนี้จะใช้คำถามกระตุ้นให้ร่วมกันอภิปรายและสรุปได้คือ "นักเรียนจะแก้ปัญหที่สาเหตุได้อย่างไร" และ "นักเรียนมีวิธีฝึกนิสัยการตรงต่อเวลาได้อย่างไร"

และในทานองเดียวกัน สุรวัช ศรีวัช (สุรวัช ศรีวัช 2521 : 45 - 46) ก็ได้เสนอวิธีสอนที่สอดคล้องกับวีรยุทธ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2520 : 4 - 5) คือวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนได้แก่ ทาคความเข้าใจปัญหา ตั้งสมมุติฐานเพื่อแก้ปัญหาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงตามสมมุติฐานทดสอบข้อเท็จจริงและสรุปผล คือ

1. การสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry-Solving Approach) ซึ่งการสอนวิธีนี้เหมือนกับวิธีสอนของวีรยุทธ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2520 : 4 - 5)

เน้นเรื่องขบวนการ เด็กได้ค้นหาคำตอบโดยครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เกิดการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล และตัดสินใจ

2. การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem - Solving Approach) เน้นการจัดประสบการณ์ เชื่อมกับปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหา เด็กได้เนื้อหาสาระในความรู้พร้อมกับขบวนการไปด้วย

3. การสอนแบบกิจกรรม (Activity - Oriented Approach) โดยให้เด็กเข้าร่วมในกิจกรรม รู้ในธรรมชาติของเด็ก เด็กได้ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น แบบสร้างประสบการณ์ (Simulation) แบบแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) ฯลฯ

และทีศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ (ทีศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ 2522 : 228 - 231) ได้เสนอการสอนจริยธรรมโดยการใช้กลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมี 4 ระยะด้วยกันคือ

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Active Participation) เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมไว้ให้ ในขั้นนี้เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว เขาจะเกิดส่วนร่วมทางด้านร่างกาย และอารมณ์ ความรู้สึก รวมทั้งเกิดความเข้าใจตนเองอันจะนำไปสู่การค้นพบ (Discovery) สิ่งที่ยอมรับด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่สำคัญที่สุดคือ การให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้และการมีส่วนร่วมทางด้านอารมณ์ ให้ร่วมกันเข้าเป็นจุดเกิดว เพื่อให้เกิดแนวความคิด (Concept) หรือแก่นของเรื่องที่เรียนนั้น

3. ขั้นนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่งคือ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียน ตามข้อ 2 มาใช้ในการแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันทั้งของตนเองและผู้อื่น คำถามที่ครูใช้ในขั้นนี้คือ "เพื่ออะไร" หรือ "เพื่อใคร" เป็นต้น

4. ขั้นประเมินผล (Evaluation)

อำนาจ ทะพิงค์แก และชยันต์ วรชนะภูติ (อำนาจ ทะพิงค์แก และชยันต์ วรชนะภูติ 2522 : 43) ได้เสนอวิธีสอนจริยธรรมไว้ว่า จำเป็นต้องละทิ้งวิธีการสอนแบบ

"การสอน" จะทั้งการสอนจริยธรรมแบบ "Dead Ethics" ให้เป็นการสอนที่ผู้เรียน
 ได้มีโอกาสวิเคราะห์ปัญหาทดลองปฏิบัติและนำมาวิเคราะห์ปัญหาอีกครั้ง การสอนเช่นนี้
 เป็นการสอนจริยธรรมที่เป็น "Living Ethics" เป็นการถ่ายทอดค่านิยมทางจริยธรรม
 ที่สามารถ "Transcend" ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ไม่ว่านักเรียนจะอยู่ในห้องเรียนหรือ
 นอกห้องเรียนไปแล้ว การสอนจะต้องมีโอกาสนักเรียนจะต้องนำความสำนึกทางจริยธรรม
 ไปปฏิบัติ และจะกระทำเช่นนี้ได้ ก็ต้องอาศัยการประเป็นผลเชิงพฤติกรรมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ
 กมล สุคประเสริฐ (กมล สุคประเสริฐ 2523 : 33) ซึ่งกล่าวว่า การสอนจริยธรรม
 ควรเน้นในทางปฏิบัติเป็นประจํา การสอนต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยและสภาพของผู้เรียน
 การใช้ศัพท์สูง ๆ ที่เป็นศัพท์เทคนิค เช่น คำว่า "ทักษะ" จะทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจ
 การปลูกฝังควรไ้เริ่มจากการปลูกฝังให้นักเรียนรักตัวเอง รักเพื่อนและรักผู้อื่นในสังคมภายหลัง
 การปลูกฝังความรับผิดชอบ ก็ควรเริ่มจากความรับผิดชอบต่อง่าย ๆ ก่อน เช่น รับผิดชอบต่อหน้าที่
 ที่ตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ที่ตนเองเสียก่อน

ในปีเดียวกันนั้น วิทย์ วิศทเวทย์ (สมชาย สิงหพันธ์ 2527 : 1 อ้างอิงมาจาก
 วิทย์ วิศทเวทย์ 2523 : 28) ได้กล่าวถึงการเน้นการปลูกฝังจริยธรรม ควรให้สอดคล้องกับ
 ชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งจาแนกออกเป็ 3 ประการคือ

1. ชีวิตทางกายภาพและชีวภาพ
2. ชีวิตทางสังคม
 - 2.1 ทางเศรษฐกิจ
 - 2.2 ทางการปกครอง
 - 2.3 ทางความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
3. ชีวิตส่วนตัว

พระราชวรณูณี (พระราชวรณูณี 2523 : 30) ได้กล่าวหาของเกี่ยวกับ วิทย์
 วิศทเวทย์ ว่าการสอนจริยศึกษาคควรเน้นใน 2 ประการคือ

1. ประโยชน์แก่ตัวนักเรียน คือแก่ชีวิตของเขา

2. ประโยชน์ต่อสังคม เมื่อนักเรียนจบออกไปแล้ว เขาควรจะไปนำสังคม ไปช่วยสังคมอีกด้วย

จริยธรรมได้แก่ มรรคมีองค์แปด มีสัมมาทิฐิ เป็นตัวแรกและเป็นตัวรากฐานสำคัญ รากฐานนี้มีที่มา 2 ประการคือ

1. กัลยาณมิตร คือความเมตตา มิตรที่ว่านี้อาจจะเป็นพระพุทธเจ้า ครู พ่อแม่ สิ่งแวดล้อมก็ได้

2. โยนิโสมนสิการคือ ความรู้จักคิด

ถ้าสอนจริยธรรมโดยหลักดังกล่าว รากฐานก็มั่นคง นอกจากนั้นการสอนจริยธรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ยังต้องอาศัยนักจิตวิทยา เพื่อความรู้ความต้องการของเด็กอีกด้วย การสอนจริยธรรมจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้ เช่น ในเด็กวัยที่อยากรู้ อยากเห็นมากจะสอนจริยธรรมให้สอดคล้องได้อย่างไร ในเรื่องนี้ก็จะต้องมาในรูปแบบของกัลยาณมิตรคือ พ่อแม่ จะต้องคอยช่วยเหลือให้เด็กคิดเป็นและคิดอย่างถูกวิธี โยนิโสมนสิการจะตามมา

สำหรับสงบ ลักษณะ (สงบ ลักษณะ 2523 : 6 - 7) ได้กล่าวถึงแนวทางในการสร้างเสริมคุณสมบัติจริยธรรมไว้ว่า องค์ประกอบท้าย

1. การให้ความรู้ความเข้าใจโดยเหตุผล ไม่ใช่เป็นเพียงการบอกหรือเล่า แต่อาจจะต้องชี้แนะแยกประเด็นของปัญหาให้เห็น วิเคราะห์ให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ค้นหาจนพบ สรุปเป็นกฎเกณฑ์ด้วยตัวของเขาเอง

2. การให้เห็นต้นแบบและเลียนแบบ มีอิทธิพลมาก นักจิตวิทยาวิจัยว่า ถ้าต้นแบบเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นคนเก่ง และอยู่ในวัยเกี่ยวกับนักเรียนจะเลียนแบบได้ดี

3. การได้รับประสบการณ์โดยตรง ในการได้คิดค้นและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติ ได้แสดงบทบาท เน้นการปฏิบัติ

4. การใช้ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ คือ อิทธิพลของการปะทะสัมพันธ์ในกลุ่ม ทำให้เกิดการคล้อยตาม

5. การควบคุมสภาพแวดล้อม ชักสิ่งแวดลอมที่เลวทรามแล้วสร้างเสริมสิ่งแวดลอมที่ดีขึ้นแทน

ทั้งนี้ จึงมี ลักษณะ (สงบ ลักษณะ 2523 : 7) ได้เสนอเทคนิคการสอน จริยธรรมบางวิธีดังนี้

1. วิธีปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) โครหาตีให้รางวัล ทาชั่วลงโทษ โดยยึดหลักว่า ผู้ทาดีได้รับรางวัลตอบแทน ก็ะทาพฤติกรรมนั้นอีก การจักให้รางวัล มี 3 ระดับคือ

- 1.1 ปฐมภูมิ ให้เป็นสิ่งของ
- 1.2 ทุตยกรรม ให้เป็นตัวแทน คะแนน สัญลักษณ์
- 1.3 ทางลอม ให้เป็นแบบอย่าง ยกย่อง ให้เกียรติ

2. วิธีสร้างควมซัดแย้งทางเหตุผลกับจิตใจ (Cognitive-Affective Dissoment) เชื่อว่า ถ้าปัญหากับจิตใจสอดคล้องกับความเชื่อหรือการกระทำ สิ่งถูกตั้งคังามจะเกิดขึ้น เรียกว่า จริยธรรมเกิดขึ้น เช่น ชอบสูบบุหรี่โดยคิดว่าดี แต่เพื่อผลเสียหายมาก ก็เกิดควมซัดแย้งในสิ่งที่ปฏิบัติขึ้นในใจ อวเลิภฤทธิกรรมนั้นได้

3. สร้างควมกระจ่างซัดในคานิยม (Value Clarification) ใช้หลักของการอภิปรายแก้ปัญหา ยึดหลักว่า คนเราจะหาอะไรก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยคานิยมเป็นคังบงการวิธีนี้มุ่งปลูกฝังคานิยมให้ฝังแน่น เพื่อสร้างเป็นจริยธรรมที่พึงปรารถนา โดยให้ปฏิบัติคังนี้

- 3.1 ให้ตอบคถามว่า ภูมิใจในความเชื่อนี้หรือไม่
- 3.2 ท่านเคยบอกความเชื่อนี้ของท่านแก่ผู้อื่นหรือไม่
- 3.3 เลือกโดยวิธีพิจารณาผลที่ตามมา
- 3.4 เลือกก้วยตนเองอย่างอิสระ
- 3.5 เลือกความเชื่อจากความเชื่อหลาย ๆ อย่าง
- 3.6 เคยปฏิบัติ เคยเชื่อคางสิ่งที่เชื่อหรือไม่
- 3.7 เคยทาช้า ๆ ในสิ่งที่เชื่อนี้

วิธีการที่ใช้ก็คือ ให้ออกคำถาม จัดกลุ่มอภิปราย อิทธิพลกลุ่มจะชักจูงให้เกิดค่านิยมที่ถูกหรือเปลี่ยนค่านิยมที่มีมาคร่ำในทางที่ดี

วินัย เกษมเศรษฐ์ (วินัย เกษมเศรษฐ์ 2523 : 4 - 6) ได้กล่าวถึงวิธีสอนทางจริยธรรมให้นักเรียนคิดเป็น โดยกล่าวว่า คิดเป็นมิได้หมายถึงเรียนเก่ง คิดเลขเก่ง แต่หมายความว่า สามารถคิดในสิ่งที่ไม่ได้สอนในโรงเรียน สามารถแก้ปัญหาได้ ฉะนั้นการส่งเสริมให้เด็กมีจริยธรรม จึงต้องผนวกปัญหาเข้าไปด้วย "ปัญหา" แปลง่าย ๆ ว่า "ความเป็นเลิศ" คนมีปัญญา คือคนที่คิดเป็น พุทธศาสนามีเรื่องทางปัญญาแทรกอยู่เกือบทุกหัวข้อ ธรรมะ ปัญญาทำให้คนอยู่รอด แก้ปัญหาได้. . การสอนจริยธรรมไม่ควรสอนด้วยการบอก แต่สอนด้วยการให้เหตุผล อภิปรายเพื่อให้นักเรียนเกิดปัญญา

ส่วนกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรม วินัย เกษมเศรษฐ์ กล่าวว่า มีลำดับขั้นดังนี้คือ

1. การเลือก เป็นขั้นแรก จะต้องให้นักเรียนมีการเลือก สมมุติว่าจะส่งเสริมความซื่อสัตย์ จะต้องวิธีให้นักเรียนเลือกความซื่อสัตย์ ถ้าบอกว่าความซื่อสัตย์คืออะไร แล้วให้นักเรียนจดจำไว้ เชื่อว่าไม่ได้ผล จะต้องมีลักษณะนิสัยหลาย ๆ อย่างให้นักเรียนเลือก เช่น ความซื่อสัตย์ ความเกียจคร้าน ความฟุ่มเฟือย ความคดโกง เป็นต้น การสอนจริยธรรมไม่ควรสอนด้วยการบอก แต่สอนด้วยการให้เหตุผล อภิปรายให้เกิดปัญญา จะเห็นว่าความซื่อสัตย์นั้นดีแน่ จึงต้องสอนให้มีการไตร่ตรองให้มีการเลือกอย่างมีปัญญา อย่างอิสระ ให้ผู้เลือกตัดสินใจเอง

2. การเทอดทูน เมื่อเลือกปฏิบัติแล้ว จะต้องถนอมเทอดทูนสิ่งที่เลือกและจะต้องกล่าวหาในการแจ้งออกในสิ่งที่เลือกด้วย

3. การปฏิบัติ ต้องลงมือปฏิบัติและต้องหาตลอดชีวิตให้เป็นกระบวนการ

และมาโนชญ์ ถันชวินชัย (มาโนชญ์ ถันชวินชัย 2523 . 45) เสนอวิธีสอนจริยศึกษาซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ โดยการใช้อุปมาอุปไมย เช่น ภาพนิ่ง รูปภาพ การเล่านิทานที่มีคติเตือนใจ และการให้ทำกิจกรรมร่วมกันที่จะช่วยส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งการสอนจริยศึกษานี้จะได้ผลจริงจึงควรสอนตั้งแต่ยังเยาว์วัย

ต่อมา เบธี ปิรันธานานท์ (เบธี ปิรันธานานท์ 2525 : 54 - 59) ได้เสนอ
เทคนิคการสอนวิทยาศาสตร์ไว้หลายวิธี วิธีที่น่าสนใจได้แก่

1. การจัดกลุ่มคิดปัญหาและแก้ปัญหา แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มและจัดเป็นคู่ ฝ่ายหนึ่ง
เป็นฝ่ายคิดปัญหา อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายคิดหาทางแก้ไข โดยกลุ่มจะพิจารณาารวกัน เช่น
ฝ่ายคิดปัญหาค้างปัญหาคือ "เด็กผู้หญิงคนหนึ่งอยู่กับพ่อแม่ที่ยากจนและไม่สามารถส่งเสียให้เล่าเรียน
ต่อไปได้ พ่อแม่เป็นคนดี สุจริต ฝ่ายชายซึ่งมีความเป็นอยู่ดีแต่มาหากินไม่สุจริต ต้องการให้ไป
อยู่กับตน เพราะตนสามารถส่งเสียให้เล่าเรียนได้ เด็กผู้หญิงนั้นควรตัดสินใจอย่างไร"

วิธีสอนแบบนี้มีผลดีเพราะคาดว่าจะได้ผลมาก เพราะนักเรียนได้ร่วมกันคิด โดยมีครู
คอยควบคุม อาจมีนักเรียนบางคนคิดนอกกลุ่มบ้าง ผิดศีลธรรมไป แต่คงไม่ได้เห็นอกกันหุบคอกคน
วิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด จะได้จากการใช้ความคิดของคนส่วนใหญ่ในกลุ่ม เป็นการโน้มน้าวจิตใจเด็ก
ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมได้อย่างดีวิธีหนึ่ง ซึ่งเราเรียกว่า "การใช้อิทธิพลกลุ่มให้เกิดประโยชน์"

2. การใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์สอนวิธีธรรม การสอนนี้ครูต้องเป็นผู้เก็บรวบรวมข่าว
เหตุการณ์ และเนื้อหาข่าวข่าวนี้ แสงให้เห็นผลของการประกอบกรรมดี กรรมเลว แล้วนำ
ข่าวนั้นมาตั้งเป็นปัญหาให้นักเรียนอภิปราย ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น วิวาทณ์และพิจารณา
เหตุผลที่ถูกต้อง วิธีสอนวิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักคิด มีเหตุผลและเข้าใจผลแห่งการกระทำ
ได้ดียิ่งขึ้น

เบธี ปิรันธานานท์ (เบธี ปิรันธานานท์ 2528 : 41 - 45) เสนอวิธีสอนวิทยาศาสตร์
ด้วยวิธีเบญจชั้น ซึ่งแบ่งเป็น 5 ชั้น ลอกเลียนแบบชั้นตอนทั้งห้าของเบญจชั้น คือ รูป เวทนา
สัญญา สังขาร และวิญญาณ โดยชั้นแรกเป็นชั้นของการจำสภาวะธรรมภายนอก (รูป) เพื่อให้
กายกระทบ ส่วนอีกสี่ชั้นถัดมาเป็นการกระทำทางจิต (นาม) ซึ่งจะค่อย ๆ เพิ่มความเข้มข้น
ทางความรู้สึกและเกิดการยอมรับขึ้นในที่สุด การสอนแบบเบญจชั้นนี้จะใช้คำถามให้นักเรียนคิด
แยกแยะ วิचारณ์ โน้มน้า "จะพิจารณาเห็นธรรมตามไปตามลำดับ ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับ
ชั้นการสอดค้นหาความรู้สึก (Affective domain) ของบลูม (Bloom, 1964 : 95)
แบ่งลำดับชั้นการสอน 5 ชั้นเหมือนกัน หรือจะเปรียบเทียบไว้ดังนี้

ลำดับชั้นการ สอนด้านความรู้สึกรู้ของ บลูม (Bloom)	ลำดับชั้นการ สอนจริยธรรมแบบ เบเนจชัน
1. ชั้นการรับรู้ (Receiving) 2. ชั้นตอบสนอง (Responding) 3. ชั้นเห็นคุณค่า (Valuing) 4. ชั้นจัดระบบ (Organization) 5. ชั้นเกิดทัศนคติ (Characterization)	1. ชั้นเสนอสิ่งเร้า (รูป) 2. ชั้นใช้คำถามเพื่อการรับรู้ (เวลา) 3. ชั้นใช้คำถามเพื่อวิเคราะห์กับเหตุผลและ สังเคราะห์ความรู้สึกเบื้องต้น (สัญญา) 4. ชั้นใช้คำถามเพื่อตัดสินความดีงาม (สังขาร) 5. ชั้นใช้คำถามประเมินคุณธรรมส่วนตัว ก่อเกิดอุปนิสัย (วิญญาณ)

จากตารางเปรียบเทียบจะเห็นว่าทั้ง 2 วิธีมีความคล้ายคลึงกัน และมีเป้าหมายอันเดียวกัน คือมุ่งสร้างคุณธรรม ค่านิยม เจตคติที่ดีงาม จนเป็นอุปนิสัย คือมีคุณธรรมฝังใจนั่นเอง

1.4 ปัญหาทางด้านวิธีการ สอนจริยธรรม

มนัส รัตนคติก ฅ ฎุเก็ท (มนัส รัตนคติก ฅ ฎุเก็ท 2521 : 37 - 38)

ได้กล่าวถึงปัญหาของการจัดการสอนวิชาจริยศึกษาที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรว่า มีสาเหตุมาจากการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาแบบให้อ่าน ให้จด ให้ท่องจำ เพื่อที่จะตอบคำถามหรือข้อสอบมากกว่าการให้ปฏิบัติจริง อย่างสม่ำเสมอตลอดไป จนเป็นนิสัยติดตัว สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ

1. เนื้อหาวิชามีมากเกินไป แต่เวลามีอยู่จำกัด
2. ระเบียบการวัดผลไม่เอื้ออำนวย มักวัดแต่ด้านความจำ
3. จำนวนนักเรียนมากเกินไป ครูดูแลไม่ทั่วถึง

ส่วนวิธีการปรับปรุงการสอนทางค่านจริยธรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นนั้น ฮาร์วิส (กรีติ ศรีวิเชียร 2522 : 34 อ้างอิงมาจาก Harris. 1976) ได้ให้ข้อสรุปว่า อาจจะใช้วิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. การเล่านิทาน การร้องเพลง หรือการวาดภาพ
2. การเล่นละครหรือการเล่นสมมุติ
3. การเล่นเกมสเฟื่อฝึกนิสัย
4. การอภิปรายจากตัวอย่างที่เกิดขึ้น
5. การสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกซ้อม ฯลฯ

นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องยึดหลักการให้ฝึกฝนบ่อย ๆ การพักเตือนแนะนำอย่างสม่ำเสมอที่มีโอกาส แม้ว่าเวลาที่พักเตือนหรือแนะนำ จะไม่ใช่เวลาสำหรับการสอนจริยธรรมก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างนิสัยที่ต้องการให้เกิดขึ้นในบุคคลนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบใหญ่ ๆ 3 ประการคือ แรงจูงใจ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลอยากกระทำตัวเสริมกำลัง ซึ่งเป็นผลให้ผู้กระทำเกิดกำลังใจอยากกระทำต่อหรือเกิดความท้อถอยไม่อยากกระทำต่อไป และความคงเส้นคงวาหรือความสม่ำเสมอในการที่ได้รับบทเรียน ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้มีผลทำให้พฤติกรรมคงรูป มั่นคงและรวดเร็ว

1.5 การวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมนี้ได้มีผู้วิจัยถึงวิธีสอนจริยธรรมแบบต่าง ๆ ทั้งนี้การสอนศีลธรรมด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่ง สุภาพรรณ พวงจันเพชร (สุภาพรรณ พวงจันเพชร 2519 : 84) ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบธรรมดา กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้น ป.6 จำนวน 60 คน ผลการทดลองปรากฏว่า ทั้งสองวิธีไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน แต่นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติในค่านิยมสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ดีกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดา และความแตกต่างยังคงอยู่เมื่อ 6 เดือนผ่านไป

ในปี 2523 พรรณี ลิ้มปวีณา (พรรณี ลิ้มปวีณา 2523 : 54) ได้ศึกษาวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้สอนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า หลังการสอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนมีทัศนคติทางจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังจากการสอนไปแล้ว 1 เดือน ทัศนคติทางจริยธรรมยังคงเดิมเท่ากับหลังสอนใหม่ ๆ นอกจากนี้ก็ยังมี วิริยะ บุญยะนิवासัน (วิริยะ บุญยะนิवासัน 2523 : 49) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบธรรมดาในระดับประถมศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนที่สอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยวิธีธรรมดามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังจากสอนไปแล้ว 1 เดือน ทัศนคติทางจริยธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มยังคงเดิม คือกลุ่มที่สอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติทางจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยวิธีธรรมดา

ประสิทธิ์ พรหมเสนา (ประสิทธิ์ พรหมเสนา 2523 : ง - จ) ได้ศึกษาผลการนำวิธีสอนสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 56 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยสร้างแผนการสอนตามวิธีสมัยพุทธกาล 4 วิธีคือ วิธีแบบอุปมาอุปมัย แบบสากัจฉา แบบปุจฉาวิสัชนา และแบบไตรสิกขา ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนจากวิธีสอนสมัยพุทธกาลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยวิธีปกติ ส่วนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในความคิดเห็นของครูไม่แตกต่างกัน

คุณหญิง สีตลารางค์ (คุณหญิง สีตลารางค์ 2524 : 67 - 69) ได้เปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขาและธรรมสากัจฉา ในการสอนเบญจศีลและฆราวาสธรรมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 จำนวน 30 คน ได้รับการสอนแบบไตรสิกขา กลุ่มทดลอง 2 ได้รับการสอนแบบธรรมสากัจฉา โดยได้รับการสอนกลุ่มละ 8 คาบ คาบละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากวิธีสอนแบบไตรสิกขา ส่วนการใช้หลักธรรมในการ

แก้ปัญหาเชิงจริยธรรม นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบไตรสิกขา มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบธรรมสภาัจฉา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สกล เตียงแท้ (สกล เตียงแท้ 2525 : 103) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในจังหวัดราชบุรี จำนวน 256 คน ผลการศึกษาพบว่า การฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มนั้นสามารถทำให้ผู้รับการฝึกมีพัฒนาการในด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ไม่ได้รับการฝึกอย่างเชื่อมั่นได้สูง ทั้งที่ก่อนฝึกนั้น ผู้ถูกศึกษาทั้งสองกลุ่มเริ่มโดยมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังได้พบว่า ผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงและต่ำแต่เดิมนั้น จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ต่างกัน แต่หลังการทดลองแล้วพบว่า ผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงได้ประโยชน์จากการฝึกมากกว่าผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยต่ำ ผลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ได้พบผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง จะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงตั้งแต่ก่อนฝึก ครั้นในช่วงหลังการฝึกปรากฏว่า กลุ่มดังกล่าวมีพัฒนาการในจิตลักษณะนี้มากกว่ากลุ่มที่เรียนอ่อนด้วย ส่วนในด้านบุคลิกภาพนั้น ก่อนฝึกและหลังฝึกผู้มีลักษณะเก็บตัว แสคงตัว จะใช้เหตุผลไม่แตกต่างกัน และพบว่า ผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงนั้น ได้แก่ ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และเป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมเกินสูง

วีระพงษ์ คุณมณี (วีระพงษ์ คุณมณี 2526 : 57) ได้ศึกษาผลการสอนตามขั้น ทั้งสี่ของอริยสัจในการสอนจริยธรรม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องจริยธรรมกลุ่มทดลองซึ่งสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ และกลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนั้น ทราวีสส์ และปีเตอร์ (ทวงเคื่อน พันธุนาวิน 2522 : 50 อ้างอิงมาจาก Travis and Peter. 1974) ได้ทดลองกับเด็กเกรด 5 ชาย-หญิง โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกสวมบทบาท สักคำหละสองครั้งเป็นเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมเน้นการจาและการค้นหาคำตอบปัญหา ชัดแย้งทางศีลธรรม ผลการทดลองพบว่า การฝึกกระบวนการสวมบทบาทช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญคือ กลุ่มทดลองมีพัฒนาการขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1.5 ชั้น ในเวลา 3 เดือน

2. เอกสารการสอนจริยศึกษาค่ายวิถีเบญจขันธ์

เอกสารการสอนจริยศึกษาค่ายวิถีเบญจขันธ์นี้ เป็เรื่อง กุฎ (เป็เรื่อง กุฎ 2528 : 41 - 45) ผู้คักนวีธี ได้ให้อรรถาธิบายในรายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

เรื่องของเบญจขันธ์เป็น เรื่องของการยึกมัน ถือมันในรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ อันเป็นขั้นตอนของการทำให้เกิดกิเลสขึ้นในจิตใจ หรือกมลสันดานของคน โดยเริ่มก่อตัวขึ้นที่คานแรกคือ รูป แล้วถึผ่านการรับรู้เข้าสู่จิตใจเป็นคาน ๆ ไป มีการปรุงแต่ง และฝังตัวเกาะอยู่ในจิตใจเพิ่มขึ้นทุกขณะ ถ้าหากไม่มีการยับยั้งเสียแต่ในคานต้น ๆ ในทำนอง เกี่ยวกับการยึกมันถือมันในคุณธรรมจึงน่าจะใช้ขั้นตอนของเบญจขันธ์ได้ โดยการควบคุมให้ผู็เรียน มีการกระทำทางกาย และจิต ไปตามลำดับตั้งแต่การควบคุมสิ่งเร้าหรือรูป การรับรู้เข้าสู่จิตใจ หรือเวทนาลึกเข้าไปถึถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาวธรรมที่รับเข้ามา หรือสัญญา และพิจารณาแ่งถึ และชั่วภายหลังที่วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วว่ เห็นควรยอมรับแ่งใดหรือสังขาร แล้วถึให้ส่วนที่ยอมรับนั้นตกตะกอนเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกที่ถาวรในจิตใจขึ้น หรือกล่าวได้ว่ วิญญาณคุณธรรมได้ถูกสะสมขึ้นอีกส่วนหนึ่งแล้ว

การสอนแบบนี้จึงลอกเลียนแบบขั้นตอนทั้งห้าของเบญจขันธ์ เพราะเป็นวิธีธรรมชาติที่สุด เป็นเรื่องเฉพาะตัวที่สุด และถ้าจะเกิดคุณธรรมอะไรขึ้นก็เกิดขึ้นได้ลึกที่สุด นอกจากนี้ ระยะเวลาของการพัฒนาจิตใจตามขั้นตอนนี้ สำหรับผู็เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันออกไป

บางที่บางคนอาจใช้เวลาานหรือเร็วกว่าบางคน และทั้งห้าขั้นอาจไปไวขนาดลัดนิ้วมือเดียว หรืออาจกินเวลาเป็นชั่วโมง เป็นวัน เป็นสัปดาห์ และเป็นเดือนสำหรับบางคนก็ได้

วิธีสอนแบบเบญจชั้นมีห้าขั้น เรียงตามลำดับดังนี้

1. ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป)
2. ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา,
3. ขั้นวิเคราะห์เหตุผล และสังเคราะห์ความรู้สึกรู้จัก (ขั้นสัญญา)
4. ขั้นตัดสินใจความดีงาม (ขั้นสังขาร)
5. ขั้นก่อให้เกิดอุปนิสัย หรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ)

ทั้งห้าขั้นนี้ ขั้นแรกเท่านั้นที่เป็นขั้นของการจัดสภาวะธรรมภายนอก (รูป) เพื่อให้ กระทบ สยบอีกสี่ขั้นถัดมาเป็นเรื่องของการกระทำทางจิต (นาม) ซึ่งจะคอย ๆ เพิ่ม ความเข้มข้นทางความรู้สึกรู้จัก และเกิดการยอมรับขั้นในที่สุด สี่ขั้นหลังนี้จึงขึ้นอยู่กับการใช้คาถาตาม ให้เหมาะสมกับขั้น เพื่อให้ผู้เรียนคิด พิจารณาเห็นธรรมตามไปตามลำดับ

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า วิธีสอนแบบเบญจชั้นถือว่าขั้นนี้สำคัญมาก สิ่งเร้าจะต้องเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้แล้วเกิดการรับรู้ความรู้สึก ยิ่งมากยิ่งขึ้นก็ ถ้ารับรู้แล้วเฉย ๆ ถือว่าใช้ไม่ได้กับวิธีนี้ นอกจากจะเป็นสิ่งเร้าที่ให้อารมณ์แล้วจะต้องแฝงลักษณะความดีชั่ว ซึ่งสอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับคุณธรรมที่จะปลูกฝังอยู่อย่างครบถ้วน หรือเป็นส่วนมาก สิ่งเร้า เหล่านี้อาจไม่ใช่มีชุดเดียว อาจมีหลายชุดเพื่ออย่าหรือให้ครอบคลุมลักษณะของคุณธรรมนั้น อย่างครบถ้วน สิ่งเร้าดังกล่าวอาจได้แก่ การสร้างสถานการณ์ การแสดงบทบาท การละเล่น เช่น ละคร หรือหุ่นเชิดนิ้วมือ นิทานประกอบภาพ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น การเลือกข่าวหนังสือพิมพ์เพื่อนำมาเล่า สมมุติข่าวเกี่ยวกับ "รถสิบล้อชนกับรถสองแถว ซึ่งบรรทุกพระสงฆ์และลูกศิษย์กลับจากงานนิมนต์ฉันเพล ด้วยความคึกคะนอง และประมาท คนขับรถสองแถวขับแข่งรถคันข้างหน้า บังเอิญมีรถสิบล้อคันดังกล่าวแล่นสวนมา ทำให้เกิดประสานงากันอย่างแรง คนขับรถอึดตายคาที่นั่น พระสงฆ์บางรูปถึงแก่ภพตาพรตงนี้ บางรูปไปโรงพยาบาล และรับบาดเจ็บสาหัสอีกทั้งพระและลูกศิษย์" ซึ่งเป็นสิ่งเร้า สำหรับสอนโทษของการขับรถโดยคะนองหรือประมาท

ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ ในการสอนขั้นนี้ ผู้สอนจะตั้งคำถามสิ่งเร้า และการสัมผัสรับรู้ ให้ถูกช่องทางของการรับรู้อย่างแท้จริง อะไรที่เป็นสิ่งเร้าสำหรับให้เห็นต้องให้เห็น อะไรที่ต้องรับรู้ด้วยประสาทรับรู้ใดต้องให้ผ่านประสาทรับรู้นั้นจริง ๆ ถ้าต้องรู้สึกต้องให้สัมผัส จะให้รู้ด้วยการฟังไม่ได้ นอกจากนี้ สิ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือ การใช้คำถามและแนะแนวทางการรับรู้ เพื่อให้สังเกตด้วยการพูด การฟัง การจับต้อง การสัมผัสรส และการดมกลิ่น หรือให้เข้าร่วมในสถานการณ์อย่างเต็มตัว และเพื่อไม่ให้มีอะไรขาดไปในการรับรู้เท่าที่จะสามารถทำได้

คำถามแนะแนวทางการรับรู้ ควรจะมีรูปแบบดังนี้

- "เกิดเรื่องอะไรขึ้นบ้าง" หรือ "เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร"
- "ใคร? ทาอะไร? ที่ไหน? เมื่อไร? ผลเป็นอย่างไร?"

สรุปแล้วในขั้นนี้ ผู้สอนจะหาสองอย่างคือ (1) เสนอเรื่องราว (2) ตั้งคำถามแนะแนวทางการรับรู้

ตัวอย่างเช่น เล่าเรื่องรถชนกันดังกล่าวนักเรียนฟัง หรือให้นักเรียนอ่านชานนั้น จากหนังสือพิมพ์ที่ตัดมา ให้คนอื่น ๆ ฟังด้วย แล้วก็ตั้งคำถามด้วยคำถามตนเองที่เสนอไว้ข้างต้น เช่น "เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร?" หรือจะคอย ๆ ถามเพื่อเอาเรื่องออกมาจากนักเรียนตามลำดับตั้งแต่ต้นจนจบ

ขั้นนี้ทาเท่านี้

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก วิธีของขั้นนี้คือการใช้คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนคิดแยกแยะ การรับรู้ที่ผ่านมาในขั้นที่ 2 ว่าในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีอะไรเป็นต้นเหตุ เมื่อเกิดขึ้นแล้วเป็นอย่างไร เป็นต้น แล้วก็ใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนสรุปความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของเขาว่า ปรากฏการณ์ที่เขาวิเคราะห์นั้น เขารู้สึกอย่างไร รู้สึกว่าเขาเกลียด เขากลัว เขาชอบ หรือไม่ชอบ อะไรทำนองนี้ หรือไม่เพียงใด

ดังนั้น ขั้นนี้เป็นขั้นของการใช้คำถามให้คิดถึง เหตุผล และถามความรู้สึกต่อจากขั้นรับรู้ รูปแบบของคำถามอาจมีดังนี้

1. - "อะไรเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผล (ตามเรื่องที่เสนอ) เช่นนั้นขึ้น"
 - "ถ้าไม่ต้องการให้เกิดผล (ตามเรื่องที่เสนอ) เช่นนั้น ควรจะทาเช่นใด (เหตุ)?"

คำถามหลังนี้ เป็นการถามเพื่อให้คิดหาเหตุผลเชิงแย้ง เหตุการณ์ซึ่งก็ใช้ได้เหมือนกัน
 ต่อไปก็ถามคำถามเชิง เพราะเหตุความรู้สึก ซึ่งคำตอบจะเป็นตามความรู้สึกในใจของ
 นักเรียนต่อเหตุการณ์ที่รับรู้อา มีรูปแบบดังนี้

- 2 - "เชอ พัง (อ่าน, กู, ลอง, ทา, ซิม) แล้วรู้สึกอย่างไร?" ในเรื่อง
 เหตุการณ์รถชนกัน คำถามที่หนึ่งอาจได้คำตอบท่านองว่า

"เพราะคนขับรถสองแถวประมาท จึงทำให้รถชนกัน และพระต้องตาย (มรณภาพ)"
 หรืออีกคำถามหนึ่ง อาจได้คำตอบท่านองว่า

"ถ้าคนขับรถสองแถวไม่แซงขึ้นไป พระก็ไม่ต้องตาย"

คำถามที่สองเกี่ยวกับความรู้สึก นักเรียนอาจจะตอบท่านองว่า "พังแล้วรู้สึกเสียใจ
 "น่ากลัว" "ไม่ชอบคนขับรถเร็วแบบนั้น" ซึ่งการตอบเช่นนี้เท่ากับว่า ชั้นนี้ เขากำลังสร้าง
 ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ขึ้นในจิตใจส่วนหนึ่งแล้ว ซึ่งจะนำไปสู่การปลูกฝังความรู้สึกนึกคิดในชั้นต่อไป
 ชั้นที่ 4 ชั้นที่ตัดสินความดีงาม ชั้นนี้เป็นชั้นให้ผู้เรียนพิจารณาความผิด ความถูกต้อง
 ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ความไม่เหมาะสม ความสมควรประพฤติหรือไม่ควร
 ประพฤติ

การจะให้ให้นักเรียนพิจารณาท่านองนี้ได้ ผู้สอนจะต้องตั้งคำถามให้พิจารณา รูปแบบของ
 คำถามให้พิจารณาควรเป็นดังนี้

- "(การกระทำเช่นนั้น) ดี หรือไม่ดี" ตามด้วย "ทำไมจึงว่าดี (หรือไม่ดี)"
- "(เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้) เป็นผลเสียหรือดีแก่คนอื่น หรือแก่เราเอง"
 ตามด้วย "เพราะอะไร"
- "(สิ่งที่เกิดขึ้น) นั้นน่ารังเกียจ หรือน่ายกย่อง" ตามด้วย "ทำไมจึงน่ารังเกียจ
 (หรือน่ายกย่อง)"
- "สังคมจะเป็นเช่นไรถ้ามีคนทาแบบนี้"

คำตอบเชิงวิจารณ์ส่วนที่ไม่ดีนี้ ถ้านักเรียนวิจารณ์ได้ก็เท่ากับในใจเขามีความดีมาตัดสิน
สิ่งที่เขาได้วิเคราะห์และรู้สึกในชั้นก่อน ทำให้เขาคิดถึงความดี เข้ามามีใจได้อีกชั้นหนึ่ง
อย่างตัวอย่างเรื่องรถชนกัน เขาจะวิจารณ์ว่า

"มันเป็นผลเสีย เพราะทำให้พระทองตาย (มรดกภาพ)"

"คนแบบนี้น่ารังเกียจ เป็นคนใจแคบ เพราะคิดคะนองไม่เข้าเรื่อง"

"ถ้าคนขับรถเป็นแบบนี้ อีกหน่อยก็ตายกันหมด"

แสดงว่านักเรียนเริ่มรู้สึกว่าการขับรถโดยประมาทและคิดคะนองนั้นไม่ดีในทาง
ตรงข้ามเขายังรู้สึกว่า คนขับรถน่าจะขับด้วยความเรียบร้อย ไม่ประมาท

ความดีในเรื่องนี้ เริ่มเข้ามาในใจหรือความรู้สึกของเขามากขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นก่อเกิดอุปนิสัย หรือคุณธรรมฝังใจ ขั้นนี้เป็นขั้นของการใช้คำถามเพื่อ
โน้มน้าว (ความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรม) เข้ามามีใจของตน เป็นคำถามที่ถามให้ผู้เรียน
ตอบโดยคิดถึงใจตนเองเป็นที่ตั้ง รูปแบบของคำถามในขั้นนี้อาจมีดังนี้

– "ถ้าเป็นเธอ เธอจะทำเช่นนั้นหรือไม่" และอาจตามด้วย "เพราะอะไร"

– "ถ้าเป็นเธอ เธอจะทำอย่างไร" และอาจตามด้วย "เพราะอะไร"

ในกรณีเรื่อง โทษของการประมาทในการขับรถ นักเรียนจะต้องนึกถึงใจตนเองว่า
เขาจะทำหรือไม่ทำอย่างคนขับรถสองแถว ถ้าเขาคิดสนใจว่า เขาไม่ทำอย่างนั้นเด็ดขาด
แปลว่าในใจเขายอมรับคุณค่าของความไม่ประมาทขึ้นในความรู้สึกของจิตใจแล้ว

การสอนหรือปลูกฝังความรู้สึกทั้ง 5 ขั้นนี้ มันต่อเนื่องกันชนิดแทบไม่มีตะเข็บเลย
จะเห็นว่าแต่ละขั้นเหมือนขั้วไม้ท่อนซ้อนกันไป ซึ่งก็เป็นเช่นนั้น ที่แยกนี้ก็เหมือนการแสดง
การบริหารร่างกายแบบเปิดจิ้งหะ แก้วเปิดจิ้งหะหรือทาคัดต่อกันไปแล้ว มันจะกลืนกันไป
เป็นธรรมชาติ แทนของไม่ออกว่ามันต่อกันตรงไหน แต่ผู้ชำนาญย่อมสามารถจัดได้ด้วยการ
สังเกตการใช้คำถาม เพราะคำถามเป็นตัวบังคับความต้องการของการคิดแต่ละขั้นและมีรูปแบบ
ของมันโดยเฉพาะอยู่แล้ว

คุณธรรมหนึ่ง ๆ ที่จะปลูกฝัง อาจเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้าให้ต่างกัน เพื่อไม่ให้เกิดการ
เบื่อหน่าย แต่ขั้นตอนและรูปแบบของคำถามก็คงเป็นพื้นเหมือนกันราวไว้ในขั้นที่ 2 – 5 ทุกประการ

สิ่งที่ต้องการเป็นผลสุดท้ายว่า จากการสแกนคุณธรรมหนึ่งด้วยสิ่งเร้าแปลก ๆ กัน คุณธรรมนั้นเกิดขึ้นมากหรือน้อย หรือเกิดขึ้นหรือไม่ในนักเรียนแต่ละคน เราจะต้องมีการวัดกัน เหมือนกับการสอบจิตนั่นเอง เรื่องนี้ต้องอาศัยเครื่องบิวาค ที่ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดทัศนคติ หรือค่านิยมจะช่วยให้ คำถามของข้อสอบจิตแบบนี้ จะไม่ถามจากเหตุการณ์ในเรื่อง (ของสิ่งเร้า) ต่าง ๆ ที่ผ่านมาแต่เป็นการถามถึงความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนแต่ละคน ในแต่ละคุณธรรมออกมา คำถามที่ถามจะถามตรง ๆ ไม่ได้ ต้องถามอ้อมแบบ Verbal Projective Technique ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความแสดงสถานการณ์ที่สมมุติขึ้นแล้วให้ผู้ถูกวัด คิดว่า เขาเอง เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือคิดว่าควรทำหรือไม่ควรทำอะไร ในสถานการณ์ ดังกล่าวมาน้อยเพียงใด

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทปโทรทัศน์

3.1 อิทธิพลของโทรทัศน์

โทรทัศน์มีอิทธิพลทำให้เด็กเลียนแบบ หรือเอาอย่างมากที่สุด แต่โทรทัศน์ก็ยัง มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ เด็กทางด้านการศึกษาและบุคลิกภาพคือ ทำให้รู้จักแสดง ความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และทำให้การเรียนดีขึ้นอีกด้วย (สมพงษ์ แดงตาก 2518 : 63 - 68)

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของรายการโทรทัศน์ต่อนักเรียนไทย โดยการศึกษา จากเด็กวัย 3 - 6 ปี จำนวน 100 คนในเขตกรุงเทพมหานคร และพบประเด็นที่น่าสนใจ บางประการคือ (อรทัย ศรีสันติสุข 2527 : 20 - 23)

1. การเลียนแบบของเด็กจากโทรทัศน์ ร้อยละ 75 ของเด็กที่สำรวจจะระบุว่า เคยเลียนแบบจากรายการโทรทัศน์ โดยวิธีการเลียนแบบดังนี้คือ

1.1 เลียนแบบด้วยคำพูด กริยา ท่าทาง

1.2 เลียนแบบโดยใช้อุปกรณ์สมมุติประกอบท่าทาง เด็กร้อยละ 24

ระบุว่า เลียนแบบโดยมีอุปกรณ์การเล่นประกอบจินตนาการให้สมจริงขึ้น เช่น ไม้ยาวแทนดาบ

เด็กผู้หญิงมักจะเอาเสื้อผ้าเครื่องประดับของผู้ปกครองมาใช้แต่งตัวเพื่อสมมุติเป็นตัวละครต่าง ๆ

2. การเรียนรู้ทางสังคม การดูโทรทัศน์ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้บางอย่างจากรายการโทรทัศน์ได้ สามารถเรียนรู้จะแยกแยะว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี เช่น การมีน้ำใจ การช่วยเหลือกัน การวิ่งแกว่งโยน การป้ายความผิดให้ผู้อื่น การเถียงกัน

Stein และ Friedrich (Robert M. Liebert. 1982 193 - 197 อ้างอิงมาจาก Stein และ Friedrich. 1972) ผู้ริเริ่มการศึกษาบทบาทของรายการโทรทัศน์ ที่มีเนื้อหาสนับสนุนพฤติกรรมที่สร้างสรรค์สังคม ได้พบว่าหลังจากให้เด็กทดลองดูโทรทัศน์เรื่อง *Mister Rogers' Neighbourhood* ซึ่งมีเนื้อหาส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม เด็กสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้ดู นอกจากนี้ยังพบว่า การให้เด็กดูรายการส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสมและเสริมด้วยการเล่นจำลองบทบาท (Role Playing) จะช่วยลดการเรียนรู้ของเด็กมากยิ่งขึ้น

Bancura และ Mc Donald, Bandura และ Whalen, Rosenkrans ได้พบข้อสรุปคล้าย ๆ กันว่า เด็กมีแนวโน้มในการเลียนแบบตัวแสดงที่พฤติกรรมของเขาไม่ถูกลงโทษมากกว่าตัวแสดงที่ถูกลงโทษ (อรรถย ศรีสันติสุข 2527 : 102 - 103 อ้างอิงมาจาก Bandura และ Mc Donald 1963, Bancura และ Whalen. 1966 และ Rosenkrans. 1967)

การศึกษามหาชนและอิทธิพลของโทรทัศน์ในการกำหนดความต้องการค่านิยม แนวทางการดำเนินชีวิตของเด็กนั้นว่ามีประโยชน์มาก เพื่อให้ผู้ใหญ่จะได้สามารถให้ความช่วยเหลือแนะแนวทางแก่เด็กหรือหากมีปัญหาที่จะได้ช่วยแก้ไขโดยทันที นอกจากนี้ยังนำไปสู่การสร้างสรรคกิจกรรมอื่น ๆ โดยจะพิจารณาว่า (ชุกติมา สัจจามนต์ 2528 : 29)

อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อการพัฒนาบุคลิก และพฤติกรรมของเด็ก

พฤติกรรมของเด็กนั้นเกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบ ผู้ที่เด็กนิยมชมชอบ ฉะนั้นสิ่งที่เด็กได้รับจากโทรทัศน์ ยกมมีผลสะท้อนในการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กด้วย ไม่ว่าบุคลิกของตัวละคร ข้อคิดต่าง ๆ ที่อาสอศแทรกอยู่ในภาพยนตร์ การ์ตูน เทพนิยาย ละคร หรือแม้แต่ในละครตลก ปัจจุบันผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองต่างวิตกกังวลต่ออิทธิพลของโทรทัศน์

ที่มีต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างมาก จะเห็นได้ว่า เรื่องเศร้าสลดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมที่ดูจากโทรทัศน์ ฉะนั้นปัญหาข้อนี้จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรตระหนักและพยายามหาทางแก้ไขโดยด่วน (กรมวิชาการ 2521 : 5 - 8)

3.2 การวิจัยเกี่ยวกับเทปโทรทัศน์

พิมพ์ใจ สุวรรณรัตน์ (พิมพ์ใจ สุวรรณรัตน์ 2511 : 83 - 84)

ได้ศึกษาการใช้โทรทัศน์ประกอบการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนเทศบาลนครกรุงเทพฯ ในปีการศึกษา 2510 เกี่ยวกับการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษจากโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ผลปรากฏว่า อยู่ในระดับปานกลาง แต่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ใฝ่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง

วณี รัตนวงศ์ (วณี รัตนวงศ์ 2514 : 43) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู โดยใช้วีดีโอแทนการสอนโดยไม่มีวีดีโอแทน โดยนามบทเรียนที่ทำการทดลองไปสอนแก่นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ซึ่งมีความสามารถทางสติปัญญา เท่ากับเรียนจากครูคนเดียวกันกลุ่มละ 5 ครั้ง แล้วทำการทดสอบ ผลปรากฏว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลการเรียนไม่แตกต่างกันแฉะในปีต่อมา สุชาติ โพธิวิทย์ (สุชาติ โพธิวิทย์ 2515 : 53 - 57) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป โดยใช้โทรทัศน์วงจรปิดกับวีธีบรรยายโดยทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 172 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเรียนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ปราโมทย์ เทพพิศล (ปราโมทย์ เทพพิศล 2521 : 30 - 32)

ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น โดยวิธีเรียนด้วยตนเองจากเทปโทรทัศน์ สไลด์เทป และการเรียนในชั้นตามปกติ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมแบบประสม 3 โรงเรียนในกรุงเทพฯ มหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า การเรียนจากเทปโทรทัศน์มีปริมาณการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันกับการเรียนกับครูตามปกติ และปริมาณการเรียนรู้จากเทปโทรทัศน์กับสไลด์ก็ไม่แตกต่างกัน

พาสวาร์ค (Pasewark. 1957 . 579) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนพิมพ์สัมผัส โดยใช้โทรทัศน์กับครูสอนตามปกติ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกสอนโดยใช้โทรทัศน์ กลุ่มที่สองสอนโดยครู ใช้เวลา 48 - 50 นาที โดยเปรียบเทียบในเรื่องความเร็วในการพิมพ์ ความถูกต้องแม่นยำและแบบฉบับของการพิมพ์ เมื่อจบหลักสูตรนักเรียนทุกคนผ่านการทดสอบโดยแบบทดสอบ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์ เรียนได้เร็วกว่า กลุ่มที่เรียนโดยครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการทดสอบพิมพ์ 9 ครั้ง ระหว่างการเรียนพบว่า นักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์พิมพ์ได้เร็วและมีความผิดพลาดน้อยกว่ากลุ่มที่เรียนโดยครู

บีทท์ (Beat. 1959 . 306) ได้ทดลองใช้โทรทัศน์สอนเครื่องคอมพิวเตอร์ (I.B.M.) แก่นักเรียนวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อดูผลสัมฤทธิ์ของการสอน การยอมรับของนักเรียน และครู ปัญหาเทคนิคของการทำงาน การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน การใช้รูปแบบการสอน สถานที่ฝึก เวลาในการเรียน คู่มือการทดลอง ขอบเขตของการใช้ และราคาให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ผลปรากฏว่าวิชานี้ใช้โทรทัศน์สอนได้ผลดี ครูและนักเรียนยอมรับการสอนโดยใช้โทรทัศน์ นักเรียนมีส่วนร่วม คุณภาพของการสอนและการเตรียมตัวดีขึ้น การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนเพิ่มขึ้น ความยาวของเนื้อหาลดลง 10 - 15 เปอร์เซ็นต์ สรุปว่าการใช้โทรทัศน์สอนได้ผลดีและเสนอแนะให้ใช้โทรทัศน์สอนวิชาอื่น ๆ

โฮลล์ม (Holmes. 1960 . 54) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนทางโทรทัศน์กับการเรียนกับครูในชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน เพื่อศึกษาว่าการสอนทางโทรทัศน์จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้เพียงไร ผลการศึกษาพบว่า 90% ของนักเรียนที่เรียนทางโทรทัศน์กับนักเรียนที่เรียนในชั้นธรรมดา มีผลการเรียนไม่แตกต่างกัน การสอนทางโทรทัศน์ได้ผลดีในการเรียนแบบเดิม เด็กที่มีสติปัญญาปานกลางและสติปัญญาต่ำ ชอบการเรียนทางโทรทัศน์ จึงสรุปได้ว่าโทรทัศน์สามารถนำมาแก้ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความสามารถได้

ชวาคซ์วอลเคอร์ (Schwarwalder. 1961 . 1 - 29) ได้สำรวจว่า การใช้โทรทัศน์ประกอบการสอนจะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนได้หรือไม่ เขาได้ศึกษาจากวิธีต่าง ๆ ในการจัดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลปรากฏว่า ครูโทรทัศน์ได้ช่วยแบ่งเบาภาระครูที่สอนในชั้นเรียนธรรมดาในด้านการจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปได้มาก และทัศนวิสัยที่ครูโทรทัศน์ใช้ประกอบการสอนช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าทัศนวิสัยที่ครูในชั้นเรียนใช้ประกอบการสอน เขาสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์ได้รับความรู้มากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนธรรมดา

จากเอกสารอ้างอิง และผลการวิจัยดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า

1. ประสิทธิภาพของโทรทัศน์การสอนมีประสิทธิภาพไม่ด้อยไปกว่าการสอนของครูโดยวิธีปกติ

2. มีเทคนิคบางประการที่ทำให้ส่งผลต่อบทเรียนและทัศนคติ

3. โทรทัศน์การสอน มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะใช้เป็นสื่อทางการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เพราะสามารถนำเอาอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ เข้ามาใช้ร่วมได้ (ชม ภูมิภาค 2515 : 50 - 51)

4. โทรทัศน์การสอนสามารถช่วยในการแก้ปัญหาคำต่าง ๆ ได้ เช่น ขาดแคลนครูจำนวนนักเรียนในห้องเรียนมาก

5. ผลการวิจัยโทรทัศน์การสอนให้ผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน หรือเท่าเทียมกับการสอนด้วยวิธีบรรยายและสื่ออื่น ๆ

จากเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า โทรทัศน์มีคุณค่าและอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็ก สามารถสร้างค่านิยม ทัศนคติต่อเด็กได้ และใช้เป็นสื่อในการสอนวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ใต้ดิน เทปโทรทัศน์จึงน่าจะเป็นสื่อที่สามารถนำมาเป็นสิ่งเร้าใช้สอนจริยธรรมแบบเบญจฉัตรได้เป็นอย่างดี เพราะการสอนจริยธรรมแบบเบญจฉัตรนั้นเป็นวิธีสอนที่มุ่งสร้างคุณธรรม ค่านิยม เจตคติที่ดีงาม สร้างความรู้สึกทางจิตใจให้แก่ผู้เรียนในระดับชั้นสูงสุด ก่อให้เกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ ซึ่งใช้คำถามตามลำดับขั้นที่เหมาะสมกับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนคิดพิจารณาเห็นธรรมไปตามลำดับ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสอนจริยธรรมแบบเบญจฉัตรโดยใช้เทปโทรทัศน์เป็นสื่อสิ่งเร้า (ขั้นที่ 1 ของวิธีเบญจฉัตร) เปรียบเทียบกับการสอนปกติ

(ตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ) เพื่อให้ได้วิธีการสอนวิจัยธรรมที่มีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล

สมมุติฐานการวิจัย

การสอนวิจัยแบบวิถีไม่วิธีใหม่จะช่วยให้ผลการเรียนดีกว่าการสอนปกติ

วิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนาราม เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามลำดับชั้นดังนี้

1.1 สุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนเพียงพอต่อการทดลอง จำนวน 1 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (จับฉลาก)

1.2 สุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนในข้อ 1.1 มาจำนวน 60 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.3 สุ่มนักเรียนที่ได้ในข้อ 1.2 ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน

1.4 การกำหนดกลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มใดเป็นกลุ่มควบคุม โดยวิธีการจับฉลากอีกครั้งหนึ่ง

2 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้

เป็นเนื้อหาวิชาจริยศึกษา เรื่องความซื่อสัตย์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
คาบหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จำนวน 2 เรื่อง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

- 1.1 แผนการสอน จริยธรรมแบบเบญจฉันท์ และแบบปกติ
- 1.2 แบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม 1 ฉบับ
- 1.3 แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม 1 ฉบับ

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 การสร้างแผนการสอนจริยธรรม

2.1.1 ศึกษาเนื้อหา ความถี่รวมยอดและจุดประสงค์การเรียนรู้

จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย วิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คำนวณความซื่อสัตย์ แล้ววิเคราะห์องค์ประกอบ
ของความซื่อสัตย์โดยอาศัยหลักการและหนังสือธรรมะที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม คำนวณความซื่อสัตย์
แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายและสังเขป หัวข้อเนื้อหา สำหรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการสอนตามวิธี
ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และสร้างสิ่งเร้าสำหรับใช้ในวิธีสอนแบบเบญจฉันท์

2.1.2 สร้างแผนการสอนตามวิธีสอนของกรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ โดยผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญการสอนวิชาจริยศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและหัวข้อเนื้อหา
เหมือนกันกับวิธีของเบญจฉันท์

2.1.3 สร้างแผนการสอนตามวิธีเบญจฉันท์ หลังจากที่ได้นำผลการ
วิเคราะห์ความซื่อสัตย์มาผูกเป็นเรื่องแล้วมาถ่ายทอดเป็นรายการเทปโทรทัศน์ และให้ผู้เชี่ยวชาญ
คำนวณเนื้อหา และโทรทัศน์ พิจารณาเรียบร้อยแล้ว

2.1.4 นำแผนการสอนแบบเบญจชั้นขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข และครูที่จะทำการสอนต้องทดลอง สอนให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมั่นใจว่าสอนได้ถูกต้องตาม กระบวนการสอนของวิธีเบญจชั้นเสียก่อน

2.1.5 นำแผนการสอนแบบเบญจชั้นไปทดลองสอนกับเด็กซึ่งไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แต่ผ่านการคัดเลือกให้มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความสนใจ ต่อการเรียน ความเข้าใจในภาษา และเวลาที่ใช้ในการตอบคำถามของนักเรียน

2.1.6 นำผลมาปรับปรุงและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปทดลอง

3. การสร้างแบบทดสอบ

3.1 แบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม

3.1.1 นำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ อนุวัจน์ ทั้งสมบูรณ์ (อนุวัจน์ ทั้งสมบูรณ์ 2526 : ภาคผนวก 1 - 10) จำนวน 40 ข้อ ซึ่งได้ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว มีค่าความเชื่อมั่น 0.859 ค่าความเที่ยงตรง 0.28 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.00 ถึง 3.80 มาใช้

3.2 แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม

3.2.1 นำแบบทดสอบวัดการให้เหตุผล โดยให้พิจารณา ทักสินใจ เลือกปฏิบัติในขณะมีสถานการณ์บังคับของ อนุวัจน์ ทั้งสมบูรณ์ (อนุวัจน์ ทั้งสมบูรณ์ 2526 : ภาคผนวก 1 - 10) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว มีค่าความเชื่อมั่น 0.559 ค่าความเที่ยงตรง 0.32 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -0.74 ถึง 3.73 มาใช้

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองใช้แบบแผนการทดลองแบบ **Randomized Control-Group Pretest - Posttest Design** (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 216 - 217) ซึ่งนี่แบบแผนการทดลองดังนี้

ตาราง 1 แผนแผนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

T ₁	แทน การสอบก่อนที่จะจัดกระทำการทดลอง (Pretest)
X	แทน การสอนแบบเบญจขันธ์ โดยใช้เทปโทรทัศน์ 2 เรื่อง เป็นสิ่งเร้า (ชั้นที่ 1 ของการสอนจริยธรรมแบบเบญจขันธ์)
T ₂	แทน การสอบหลังจากที่จัดกระทำการทดลอง (Posttest)
ER	แทน กลุ่มทดลอง
CR	แทน กลุ่มควบคุม

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง แต่ละกลุ่มจะใช้เวลาในการทดลอง 1 ชั่วโมง ทาการทดลองโดยให้กลุ่มทดลอง เรียนโดยได้ครูผู้สอนดำเนินการสอนวิธีธรรมตามชั้นการสอนแบบเบญจขันธ์ และใช้เทปโทรทัศน์เป็นสื่อเร้าในชั้นที่ 1 และกลุ่มควบคุม เรียนโดยการสอนแบบปกติ (ตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

3. ทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม ทันทีที่สอนจบของแต่ละกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้สึกรู้สึกต่อคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ และแบบทดสอบวัดการให้เหตุผล (สถานการณ์ข้อความ) ของ อนุวัจน์ ทั้งสมบูรณ์ (อนุวัจน์ ทั้งสมบูรณ์ 2526 : ภาคผนวก 1 - 10)

4. นายผลการทดสอบไปตรวจให้คะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการ ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าคะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 40 - 47)

สูตร
$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

2. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 72 - 88)

สูตร
$$S.D = \sqrt{\frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}}$$

3. หาค่าความแตกต่าง คะแนนเฉลี่ย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 172 - 199)

สูตร
$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

4. หาค่าความแตกต่าง คะแนนเฉลี่ยของ Pretest-Posttest โดยใช้ t-test แบบ dependent (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 172 - 199)

สูตร
$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N-1}}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการเรียนจริยธรรมด้วยการสอนแบบเบญจชั้น และการสอนแบบปกติ เพื่อให้การแปลความหมายและการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนน
ΣD	แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของการทดสอบก่อนและหลังการทดลองในแต่ละกลุ่ม
ΣD^2	แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของการทดสอบก่อนและหลังการทดลองในแต่ละกลุ่ม ยกกำลังสอง
df	แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
t	แทน ค่าสถิติที่

ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการทดลองจะกระทำเป็นขั้นดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ก่อนการเรียนระหว่างกลุ่มควบคุม กับกลุ่มทดลอง
2. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ก่อนและหลังการเรียนของกลุ่มควบคุม
3. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ก่อนและหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง

4. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม หลังการเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

1. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ก่อนการเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเพื่อวัดคุณธรรมพื้นฐานด้านความซื่อสัตย์ ก่อนการเริ่มเรียนของนักเรียนในกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองว่าแตกต่างกันหรือไม่ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังแสดงไว้ในตาราง 2 และตาราง 3

ตาราง 2 ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรมพื้นฐานระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S^2	t
กลุ่มควบคุม	30	123.700	151.803	0.390
กลุ่มทดลอง	30	124.967	165.275	

$$t_{(58 : .05)} = 1.671$$

จากตาราง 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.390$) นั่นคือ ก่อนการทดลอง กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติเชิงจริยธรรมในคุณธรรมที่จะเรียนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 ความแตกต่างของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมพื้นฐานระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S^2	t
กลุ่มควบคุม	30	53.267	14.892	0.483
กลุ่มทดลอง	30	53.867	31.430	

$$t_{(58 : .05)} = 1.671$$

จากตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.483$) นั่นคือ ก่อนการทดลอง กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในคุณธรรมที่จะเรียนไม่แตกต่างกัน

จากตาราง 2 และตาราง 3 สรุปได้ว่า พื้นฐานทางจริยธรรมทั้งทางด้านทัศนคติและทางด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม ก่อนและหลังการเรียนของกลุ่มควบคุม

หลังจากกลุ่มควบคุมได้เรียนเนื้อหาวิชาตามวิธีที่ทำการทดลองจบแล้ว ได้ทำการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุมอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับผลการทดสอบก่อนการเรียน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบก่อนการเรียน กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มควบคุมปรากฏดังแสดงไว้ในตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน
กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มควบคุม

กลุ่มควบคุม	N	ΣX	\bar{X}	S^2	ΣD	ΣD^2	t
คะแนนทัศนคติก่อนการเรียน	30	3711	123.700	151.803	202	2116	3.254**
คะแนนทัศนคติหลังการเรียน		3913	130.433	128.323			

$$t_{(29 : 01)} = 2.462$$

จากตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการเรียนและ
หลังการเรียนของกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 ($t = 3.254$)
และจากตารางคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียน นั่นแสดงว่า ทัศนคติ
เชิงจริยธรรมที่เกิดขึ้นหลังการเรียนของวิธีสอนแบบปกติสูงกว่า ทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน

ตาราง 5 ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน
กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มควบคุม

กลุ่มควบคุม	N	ΣX	\bar{X}	S^2	ΣD	ΣD^2	t
คะแนนเหตุผลก่อนการเรียน	30	1598	53.267	14.892	132	882	7.478**
คะแนนเหตุผลหลังการเรียน		1730	57.667	19.126			

$$t_{(29 : .01)} = 2.462$$

จากตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน และหลังการเรียนของกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 ($t = 7.478$) และจากตาราง คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียน นั้นแสดงว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกิดขึ้นหลังการเรียนของกลุ่มที่สอนแบบปกติสูงกว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน

3. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ก่อนและหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง

เมื่อนักเรียนกลุ่มทดลองเรียนจบเนื้อหาวิชาที่ทดสอบคามวิสัยส่วนบุคคลแบบเบญจชั้นแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับการทดสอบก่อนการเรียน ผลของการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบก่อนการเรียนกับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง ปรากฏถึง แสดงไว้ในตาราง 6 และตาราง 7

ตาราง 6 ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม ก่อนการเรียน กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนทางกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	ΣX	\bar{X}	S^2	ΣD	ΣD^2	t
คะแนนทัศนคติก่อนการเรียน	30	3749	124.967	165.275	338	4848	10.306**
คะแนนทัศนคติหลังการเรียน		4088	136.267	147.789			

$$t_{(29, .01)} = 2.462$$

จากตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน และหลังการเรียนของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 10.306$) และจากตารางคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียน นั้นแสดงว่า ทัศนคติเชิงจริยธรรมหลังการเรียนที่เกิดขึ้นจากวิธีสอนแบบเบญจขันธ์สูงกว่าทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน

ตาราง 7 ความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน กับคะแนนจากการทดสอบหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	ΣX	\bar{X}	S^2	ΣD	ΣD^2	t
คะแนนเหตุผลก่อนการเรียน	30	1620	54	33.655	180	1626	7.574 **
คะแนนเหตุผลหลังการเรียน		1800	60	26.621			

$$t_{(29; .01)} = 2.462$$

จากตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียนและหลังการเรียนของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 7.574$) และจากตาราง คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียน นั้นแสดงว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกิดขึ้นหลังการเรียนตามวิธีสอนแบบเบญจขันธ์สูงกว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน

4. การเปรียบเทียบคะแนน การทดสอบวิทัศนคติเชิงจริยธรรมและแนวคิด
เชิงจริยธรรมหลังการเวียนระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

หลังจากคำนวณความถี่และกลุ่มทดลอง เว้นเนื้อหาวิชาที่ทดลองจนแล้ว จึงใช้แบบ
วิทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง แล้วมาคะแนนข้างทั้งสองกลุ่ม
มาเปรียบเทียบกันเพื่อหาค่าความแตกต่าง ดังแสดงไว้ในตาราง 8 และตาราง 9

ตาราง 8 ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรม ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S^2	t
กลุ่มควบคุม	30	130.433	123.323	1.923 [*]
กลุ่มทดลอง	30	136.267	147.789	

$$t = 1.671$$

(58 : .05)

จากตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทัศนคติเชิงจริยธรรมของกลุ่มควบคุม
และกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.923$) และ
จากตาราง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม นั่นแสดงว่า นักเรียนที่เรียนด้วย
วิธีสอนแบบเบญจันทรวิทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

ตาราง 9 ความแตกต่างของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรม ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S^2	t
กลุ่มควบคุม	30	57.6๖7	19.126	* 1.890
กลุ่มทดลอง	30	60	26.621	

$$t_{(58 : .05)} = 1.671$$

จากตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.890$) และจากตาราง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่าของกลุ่มควบคุม นั้นแสดงว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ เบนจัมมินี่เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนจิวยิธรรมทางค่าน้ำทัศนคติเชิงจิวยิธรรม และทางค่าน้ำเหตุผลเชิงจิวยิธรรม ด้วยวิธีสอนแบบเบญจชั้นกับการสอนปกติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

การสอนจิวยิธรรมด้วยวิธีเบญจชั้นให้ผลการเรียนทางค่าน้ำทัศนคติเชิงจิวยิธรรมและค่าน้ำเหตุผลเชิงจิวยิธรรมสูงกว่า การสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนาราม สังกัดสำนักงานการศึกษาในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 60 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ที่มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มากกว่า 60 คน จากนั้นนำมาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย การกำหนดกลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มใดเป็นกลุ่มควบคุมกระทำโดยวิธีการจับฉลาก

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหาวิชาจริยศึกษา เรื่องความซื่อสัตย์
 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการสอนจริยธรรมแบบเบญจฉัตร และแบบปกติ
2. แบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม 1 ฉบับ
3. แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม 1 ฉบับ
4. วิกิโอเทป 2 เรื่อง ซึ่งสร้างขึ้นและใช้สำหรับเสนอเป็นเรื่องราวในชั้นที่หนึ่งของการสอนแบบเบญจฉัตร

การสอนแบบเบญจฉัตร

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลองครั้งนี้เป็นแบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมในคุณธรรมความซื่อสัตย์ ก่อนการเริ่มของทดลองกับตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แล้วสอนกลุ่มทดลองโดยวิธีสอนแบบปกติและกลุ่มทดลองโดยวิธีสอนแบบเบญจฉัตร กลุ่มละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที หลังจากทำการทดลองแล้วทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้คำนวณหาค่าต่อไปนี้

1. คะแนนเฉลี่ย
2. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ค่าความแตกต่าง ก่อนเรียน Pret-test - Posttest โดยใช้ t-test

แบบ Dependent

4. ค่าความแตกต่าง คะแนนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้ t-test

แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า การเรียนรู้ทางทฤษฎีทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเบญจฉันทน์ สูงกว่าการเรียนรู้ทั้งสองทฤษฎีของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

อภิปรายผล

ผลการทดลองครั้งนี้ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเบญจฉันทน์ มีผลการเรียนด้านทัศนคติและเหตุผลเชิงจริยธรรมความสอดคล้อง สูงกว่าของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงว่าผลของการใช้วิธีการสอนสองวิธีนี้มันเอง น่าจะดีกว่าใช้วิธีการสอนแบบเบญจฉันทน์ได้ผลสูงกว่าวิธีสอนปกติ เป็นสิ่งที่น่าจะได้วิเคราะห์กันต่อไป โดยเฉพาะการวิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนปกติของการวิจัย การสอนแบบปกติในขั้นต้น เป็นวิธีที่นำมาเกี่ยวกับการสอนจริยธรรมที่เริ่มด้วยการเล่าเรื่อง การเพิ่มข้อความหรือนิยาย แล้วตามด้วยการอภิปราย ซึ่งเป็นวิธีที่ใหม่ผลึก (ดูงาน อรรถวิวัฒน์ 2513 : 97 - 215) วิธีหนึ่ง และก็ตรงกับผลของการวิจัยนี้ที่ว่าได้ผลสูงกว่าทัศนคติและเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการเรียน (ตาราง 4 , 5) และตรงกับผลการวิจัยของ สกล เขียวแท้ (สกล เขียวแท้ 2525 : 103) ซึ่งวิจัยการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผลปรากฏว่า นักเรียนแม้จะขาดการฟังการเล่าเรื่องเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างนั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่่วิธีการสอนแบบ ปกติดังกล่าว ว่าจะให้ผลในการพัฒนาทัศนคติและ
 เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ก็จริง แต่เมื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบเบญจขันธ์แล้วกลับมีผล
 คอยกว่า ความแตกต่างน่าจะอยู่ที่การ ไร้อาถรรพ์ที่ค้างคาสำหรับอภิปรายนั้น ไม่ปีศาจกับความต่อเนื่อง
 อย่างมีระบบเหมือนคาถาของวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ซึ่งแต่ละชั้นของคาถาต้องใช้แม่แบบที่แน่นอน
 ของมันไปตามลำดับขั้น ทานองคล้าย ๆ กับบลูม (Bloom. 1964 : 95) กล่าวถึงขั้นตอน
 ของการบรรลุจุดหมายทางจิตวิสัยของเขา จึงเท่ากับวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ที่มีการควบคุมการศึกษา
 และนำเข้าสู่การบรรลุจริยธรรมด้วยขั้นตอนและแม่แบบของคาถาที่เป็นระบบ มากกว่าคาถาที่
 ใช้ในการอภิปรายของการสอนแบบปกติหรือการอภิปรายโดยทั่วไป

ผลแห่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และการสอนแบบปกติของ
 การวิจัยนี้ น่าจะเกิดจากสิ่งเร้าที่สร้างขึ้นภายในระบบของแบบเบญจขันธ์อีกทางหนึ่งด้วย ในขณะที่
 ของวิธีสอนแบบปกติได้มีการวางแผนในการหาเช่นนั้น นั่นก็คือ การออกแบบสาร และสื่อที่ใช้
 เป็นสิ่งเร้าครั้งนี้มีการ เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบของความซื่อสัตย์ ในแง่ของความหมาย
 ประเภท ผลคือ สิ่งที่จะส่งเสริมหรือบั่นทอนความซื่อสัตย์ แล้วจึงถูกเป็นเรียงให้ครอบคลุมองค์ประกอบ
 เหล่านี้ แล้วถ่ายทอดเป็นละคร โพรทัศน์ สื่อสิ่งเร้าดังกล่าวนี้สามารถกล่าวได้ว่า สร้างขึ้นอย่างมีแผน
 และครอบคลุมองค์ประกอบของจริยธรรมที่ประสงค์มากที่สุด และการกระทำเช่นนี้ย่อมมีส่วนให้ผล
 สูงกว่าของแบบการ สอนปกติหรือแบบอื่นใดที่มีการวางแผนการผลิตสิ่งเร้าตามกระบวนการดังกล่าวนี้

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ผลของการสอนจริยธรรมแบบเบญจขันธ์นั้น เกิดจาก
 รูปแบบที่เป็นระบบแน่นอนของมันเองประการหนึ่ง และการวางแผนการสร้างสิ่งเร้าด้วยการ
 วิเคราะห์องค์ประกอบของคุณธรรมที่ต้องการก่อนที่จะสังเคราะห์ขึ้นเป็น เรื่องที่จะนำไปถ่ายทอด
 โดยสื่อที่เหมาะสมต่อไปอีกประการหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการสอนจริยธรรมค่านอนที่นอกเหนือจากเรื่องของความซื่อสัตย์ ควรพิจารณานำ
 เอาวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ไปใช้ในทานองเดียวกัน

2. ควรมีการวิจัยการสอนด้วยวิธี ระบุชั้น สำหรับคุณธรรมอื่น และในระดับชั้นต่าง ๆ ตลอดจนการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมเป็นสิ่งเร้า
3. การสร้างสิ่งเร้าควรมีแผนการสร้างตามผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบของ
จริยธรรมที่ต้องการเสนอ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล สุกประเสริฐ ศ. 200 กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช 2523

กิริติ ศรีวิเชียร "แนวคิดเรื่องการจัดจรรยาศึกษาในโรงเรียน" คุณปริทัศน์ ปีที่ 4
ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2522 หน้า 30 - 36

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ "โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียน
การสอนจริยธรรม" รายงานผลการวิจัย สนประดิษฐ์การพิมพ์ 2527

ก่อ สวัสดิพิทักษ์ "จริยธรรมในประเทศไทย" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2522, 251 หน้า

ชุติมา สัจจนันท์ "เด็กกับโทรทัศน์" วิทยากรย ปีที่ 83 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2528

ชูศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย โรงพิมพ์เจริญผล 2527, 370 หน้า
ชาเลียง วุฒิชัย หลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงพิมพ์การศาสนา
2524, 196 หน้า

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ จริยธรรมของเยาวชนไทย
รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2520, 251 หน้า

ดวงเดือน พันธุมนาวิน การพัฒนาจริยธรรม การวิจัยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2522, 84 หน้า

คุณฉวี สีสลวงรงค์ การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขา และธรรมกัจฉาในการสอนแบบเบญจศีล
และชราวาสธรรม ในชั้นมัธยมปีที่ 1 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2524, 149 หน้า (อักษำเนา)

ทีศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่ม 1 บุรพาศิลป์การพิมพ์
2522, 249 หน้า

- ประดิษฐ์ พรหมเนา การนำวิธีสอนสมัยใหม่มาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 173 หน้า (อัครสาเนา)
- ปราโมทย์ เพ็ชร์ผล การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอโลหะอนิกส์เบื้องต้น
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โควิธีเรียนด้วยตนเองวากเทปโทรทัศน์ สไลด์เทปและการเรียน
ในชั้นปกติ ปรวิญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 82
หน้า อัครสาเนา
- เป็รื่อง กุมุท "วิธีสอนจริยศึกษาแบบเบญจขันธ์" วารสารข้าราชการ กุมภาพันธ์ 2528,
หน้า 41 - 45
- พรณี ลิมปัทธนา การใช้วิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนจริยธรรมระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2523, 136 หน้า อัครสาเนา
- พระราชวรณี ชาวพุทธกับชะตากรรมของสังคม ปาฐกถาโกมลคิมทอง กรุงเทพฯ :
มูลนิธิโกมลคิมทอง 2523
- พิมพ์ใจ สุวรรณรัตน์ การใช้โทรทัศน์ประกอบการสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
ของโรงเรียนเทศบาลนครกรุงเทพฯ ปีการศึกษา 2510 ปรวิญญาณิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2511 (อัครสาเนา)
- บณัส รัตนดิลล ณ กูเก็ท "จริยศึกษาช่วยพัฒนาประเทศ" ประชาศึกษา 29(8) : 36 - 41
มีนาคม 2521
- มานอชญ์ คัมชนนิชย์ "ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ" ครูปริทัศน์ 5(9)
กันยายน 2523 หน้า 41 - 48
- เนธิ์ ปิลันธนานนท์ "การสอนจริยศึกษาในโรงเรียน" ครูปริทัศน์ 7 มกราคม 2525
หน้า 54 - 59
- ระวี ภาวิไล "จริยธรรมในสังคมไทย" สภาการศึกษาแห่งชาติ 5 (มิถุนายน - กรกฎาคม
2522) หน้า 2

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ หลัก การวิจัยทางการศึกษา บ.ศึกษานิว จากัด
2528, 314 หน้า

ละออ การุณยานิช จริยศึกษาและการพัฒนาประเทศ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู
2520, 128 หน้า

ฉวี รัตนวงศ์ การศึกษาเปรียบเทียบผลการศึกษาวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู โดยใช้วีดีโอเทป
กับการสอนโดยใช้วีดีโอเทป วิทยานิพนธ์ ศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514,
130 หน้า อัดสำเนา

วิทยาลัยครูนครปฐม "ปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" รายงานการวิจัย
2528, 115 หน้า

วิชากร, กรม หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ครูสภา 2521, 426 หน้า

วินัย เกษมเศรษฐ์ "สิ่งที่ควรทำในการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา"
รวมคำบรรยายและการประชุมกลุ่ม เรื่องการส่งเสริมจริยศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา 4 - 6 มิถุนายน 2523 1 - 6 หน้า

วิริยะ บุญยะนิवासน์ การเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอน
แบบธรรมคาระกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2523, 145 หน้า (อัดสำเนา)

วีรบุรุษ วิเชียรโชติ คู่มือครูจริยศึกษาภาคปฏิบัติ เรื่องแนวการสอนจริยศึกษา สภาสังคมสงเคราะห์
แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2520, 77 หน้า

วีระพงษ์ คุณฉวี การศึกษาวงการสานักด้วยวิธีสอบถามชั้นหึ่งสิ่งของจริยศึกษาในการสอนจริยธรรม
กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2526, 172 หน้า อัดสำเนา

ศึกษาศึกษา, กระทรวง กรมวิชาการ แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย อัมรินทร์การพิมพ์
2524, 701 หน้า

ศึกษาศิลปะ, กระทรวง "ผลการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการสอนจริยธรรม"

วิจัยสนทนา 16 มกราคม 2525 หน้า 27 - 29

สกส. เตียงแท้ ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกฐานะวัยเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน ปริทัศน์นิพนธ์ กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 222 หน้า (อัครสำเนา)

สงข. ลักษณะ "หลักสูตรปัจจุบันและการจัดการอบรมนักเรียน" รวมคำบรรยายและผลการประชุมกลุ่มเรื่องการสอนเสริมจริยศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 4 - 6 มิถุนายน 2523, 6 - 7 หน้า

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ คู่มือครูจริยศึกษาภาคปฏิบัติเรื่องแนวการสอนจริยศึกษา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย 2520, 77 หน้า

สมชาย สิงห์พันธุ์ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีสอนแบบชนิดิเทศ และการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กรุงเทพฯ ปริทัศน์นิพนธ์ กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 123 หน้า (อัครสำเนา)

สมบูรณ์ ศาลายาชีวิน "จริยธรรมกับการและการวัด" ประชาบาล ปีที่ 12 ฉบับที่ 14 กรกฎาคม 2522

สมพงษ์ แดงตาก ความคิดเห็นของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์เหมาะสมสำหรับเด็ก วิทยานิพนธ์ ค.ม. ภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัย 2518, 63 - 68 หน้า อัครสำเนา

สำโรช บัวศรี "จริยธรรมในสังคมไทย" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2522, 251 หน้า

สุชาติ โพธิวิทย์ การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้โดยการสอนแบบบรรยายแล้วใช้ภาคผนวก ชาวคำประกอบกับการสอนโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด สำหรับการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปริทัศน์นิพนธ์ กศ.บ. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 154 หน้า อัครสำเนา

สุชีพ ปุณฺณานุกาภ พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย
หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร พระนคร 2523

สุภาพพรรณ พวงจันทเพ็ชร การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมคาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์
ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 179 หน้า จักส์าเนา

สุน อมรวิวัฒน์ "การปลูกฝังจริยธรรมในทศวรรษหน้า" วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2523 หน้า 19 - 24

_____ ศึกษายังครู กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์ 2528, 148 หน้า

สุรวัช ศรีวัช "การสอนจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา" ประชาศึกษา 29(8)
มีนาคม 2521

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานนิเทศก์ คู่มือการสอนจริยศึกษา
ระดับประถมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2528

อนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ การสร้างแบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์สุจริตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2526, 125 หน้า

อรทัย ศรีสันติสุข "โทรทัศน์กับการสร้างจินตนาการของเด็ก" วารสารธรรมศาสตร์
ปีที่ 13 ฉบับที่ 4 4 ธันวาคม 2527

อานวย ทะพังก์แก และชัยนต์ วรรณะภูติ "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักศึกษา"
วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มิถุนายน - กรกฎาคม 2522
- หน้า 39 - 40

Beat Partrick M. "Report on Instructional Closed Circuit Television
for 1957," Audio-Visual Communication Review. 7(4) . 306,
May-June, 1959

Bloom B.S. and Others, Taxonomy of Educational Objectives.
Handbook II Affective Domain David McKay Company, Inc., N.Y.,
1964, 196 p.

- Holmes, Presale, D. Jr. Audio-Visual Communication Review. 3 54, July-August, 1960.
- Kohlberg, Lawrence. "Development of Moral Character and Moral Ideology," in Review of Child Development Research. 1 85-112, Hartford, Connecticut Printer, Inc., 1964.
- Moral Stages and Moralization: The Cognitive Development Approach, in Moral Development and Behavior: Theory, Research, and Social Issues, p.31-53, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1976.
- Pasewark, William Robert. "The Effectiveness of Television as a Medium of Learning Typewriting," Dissertation Abstracts. 17 579, 1957.
- Piaget, Jean. The Moral Judgment of the Child. Alexcoe III Free Press, 1960.
- Robert M. Liebert et al. The Early Window: Effect of Television on Children and Youth. (Pergamon Press New York 1982) p.195-197.
- Schwarzwalder, John C. "An investigation of the Relative Effectiveness of Certain Specific TV. Techniques on Learning," Audio-Visual Communication Review. 9 1-9, 1961.

ពាក្យដេញ

ภาคผนวก ก

แผนการ สอนแบบเบตาขั้นสูง และแบบปกติ

แผนการ สอนจริยธรรมแบบเบญจชั้น
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คุณธรรม ความซื่อสัตย์

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนเรียนเรื่องความซื่อสัตย์แล้ว นักเรียนสามารถ

1. แสดงความรู้สึกเชิงจริยธรรมในการเห็นด้วยกับพฤติกรรมซื่อสัตย์ หรือไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ได้
2. บอกเหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกตัดสินใจที่จะกระทำตามพฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ หรือไม่กระทำตามพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ยึดหลักแห่งความจริง ตรงไม่บิดเบือนเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น มีสัจจะ และความจริงใจ ความซื่อตรง การไม่คดโกง

การแสดงออกซื่อสัตย์ สามารถแสดงได้ 3 ทางคือ

1. ทางกาย เช่น ไม่ลักทรัพย์ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ ซื่อตรง
2. ทางวาจา เช่น พูดตรงไปตรงมา พูดความจริง พูดในสิ่งที่ควรพูด มีสัจจะ
3. ทางใจ เช่น ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่น มีความจริงใจ

ประเภทของความซื่อสัตย์ ได้แก่

1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ หาสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ ทำตามที่พูดไว้ ไม่เหลวไหล
2. ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น คือ ไม่โกง ไม่เอาเปรียบเพื่อนหรือผู้อื่น รักและหวังดีต่อผู้อื่น

3. ข้อสัจยข้อหน้าที่ คือ ไม่แสวงผลประโยชน์ส่วนตนในทางมิชอบจากหน้าที่การงาน และความรับผิดชอบ

แนวคิดและหลักการ

ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมอันประเสริฐ ผู้ใดประพฤติปฏิบัติเป็นประจาย่อมให้คุณประโยชน์แก่ตนเองและหมู่คณะ ทำให้มีเกียรติ ชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับนับถือไว้วางใจของคนทั่วไป

วิธีสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสิ่งเร้า โดยให้นักเรียนดูรายการเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ ครูตั้งคำถามแนะแนวทางการรับรู้ เกี่ยวกับละครโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ที่ให้ดู ตามคำถามกล่าวคือ ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร หรือเกิดอะไรขึ้นบ้าง แล้วแต่กรณี เมื่อได้คำตอบแล้วก็ถามต่อในขั้นที่ 3

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเคราะห์ความรู้สึก วิเคราะห์เหตุผล ครูจะถามถึงว่า อะไรเป็นเหตุของเรื่อง ๆ นี้ และหรือถ้าไม่ต้องการให้เกิดผลอย่างนี้ควรทำอย่างไร หรือแล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 4 ขั้นตัดสินใจความดีงาม ครูถามกระตุ้นให้นักเรียนตัดสินใจว่า เรื่องนี้ทำให้เกิดความเสียหายกับใครหรือไม่ เพราะอะไร หรือสิ่งนี้น่ารังเกียจหรือน่ายกย่อง ทำไมและเพราะอะไร หรือแล้วแต่กรณี เมื่อได้คำตอบแล้วจึงถามในขั้นสุดท้ายคือ

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินคุณธรรมส่วนแก้วและเหตุผลเชิงจริยธรรม ครูถามนักเรียนว่า ถ้าเป็นเธอ เธอจะหาหรือไม่ เพราะอะไรหรือถ้าเป็นเธอจะหาอย่างไร เพราะอะไรหรือแล้วแต่กรณี

กิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 1

ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เรื่อง เงินหลง หลงเงิน

วิธีสอน ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสิ่งเร้า ซึ่งเป็นละครเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเรื่อง เงินหลง หลงเงิน
เมื่อนักเรียนดูเสร็จแล้ว จึงเริ่มขั้นที่ 2 - 5 ซึ่งจะเป็นคำถามตามลำดับขั้นดังนี้
คำถามขั้นที่ 2 ขั้นการรับรู้

แนวตอบ

1. เอลักษณ์เป็นนักเรียนยากจนหรือร่ำรวย	1. ยากจน
2. ในเรื่องนี้เอลักษณ์ทำอะไรบ้าง	2. - กินน้ำกอก เพราะหิว
- เก็บกระเป๋าเงินของครูสมชายได้แต่ไม่คืน
3. เอลักษณ์กินน้ำกอกที่ไหน เพราะอะไร	3. กินน้ำกอกที่โรงเรียน เพราะหิวแต่ไม่มีเงินกินข้าว
4. ครูสมชายเห็นเอลักษณ์กินน้ำกอก แล้วทำอย่างไร	4. ครูสมชายถามเอลักษณ์ว่าทำไมกินน้ำกอก
เมื่อรู้ว่าไม่มีเงินกินข้าว จึงให้เงิน
เอลักษณ์กินข้าว
5. เอลักษณ์เก็บกระเป๋าเงินของครูสมชายได้ที่ไหน	5. เอลักษณ์เก็บกระเป๋าเงินได้ข้าง ๆ
รถจักรยานยนต์ ขณะที่กำลังเดินไปห้องน้ำ
6. เมื่อเอลักษณ์เก็บกระเป๋าเงินได้ เขาทำอย่างไร	6. เอลักษณ์อยากได้เงินมาก จึงไม่ยอมคืน
กระเป๋าเงินให้กับครูสมชาย เอาเงินไป
แล้วตั้งกระเป๋าเงินไว้ในห้องน้ำ พอดี
มีคนเห็น เรื่องจึงแตก

- แนวตอบ
7. เมื่อทุกคนรู้ว่าเอกลักษณ์เก็บกระเป๋าสเงินของครูสมชายได้แต่ไม่ยอมเอาไปคืน พวกเขาทำอย่างไรกับเอกลักษณ์ 8. เอกลักษณ์ไม่ยอมนำกระเป๋าสเงินคืนครูสมชาย ทำให้เกิดผลอย่างไร	<p>7. - ครูใหญ่เชิญผู้ปกครองมาปรึกษา
- ครูใหญ่อบรมเอกลักษณ์
- เพื่อน ๆ ไม่ยอมคุยด้วย
- ครูสมชายไม่ส่งสารอีก</p> <p>8. - ครูสมชายถูกตำรวจจราจรจับและวิค
เหมดจอยจนขับรถไปชนคันอื่น
- เพื่อน ๆ ไม่อยากคบด้วย</p> |
|--|---|

คำถามขั้นที่ 3 ชั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ลึก

- แนวตอบ
1. อะไรเป็นเหตุให้เอกลักษณ์ไม่คืนกระเป๋าสเงินกับครูสมชาย 2. อะไรเป็นสาเหตุที่ครูสมชายเหมดจอยจนเกิดอุบัติเหตุ 3. ถ้าไม่ต้องการให้เพื่อน ๆ และครูสมชายโกรธ เอกลักษณ์ควรทำอย่างไร	<p>1. เพราะความยากจน และเอกลักษณ์ไม่ซื่อสัตย์
ซอตนเองและผู้อื่น</p> <p>2. เพราะคิดถึงเงินที่กู้ยืมมาหายไป</p> <p>3. ควรนำกระเป๋าสเงินคืนครูสมชายเมื่อเก็บได้
จะคงซื่อสัตย์ต่อตนเอง เพราะได้รับปาก
กับครูสมชายไว้แล้วว่าจะหาตัวเป็นคนดี</p> |
|---|--|

คำถามขั้นที่ 4 ขั้นทัศนคติความดีงาม

1. เอกลักษณะไม่สบายใจ วิตกกังวล
เพราะอะไร
2. การที่เอกลักษณะไม่คืนกระเป๋าสเงิน ทำให้
ใครเดือดร้อนบ้าง
3. การกระทำของเอกลักษณะน่ารังเกียจหรือ
น่ายกย่อง เพราะอะไร
4. ถ้าเอกลักษณะเอากระเป๋าสเงินคืนครูสมชาย
เพื่อน ๆ จะรู้สึกอย่างไร กับเขา

แนวตอบ

1. เพราะเขาไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเอง จึงทำให้
ไม่สบายใจ
2. - ครูสมชายต้องคิดมากจนเกิดอุบัติเหตุ
"อ แม่" ต้องเสียใจที่ลูกเป็นคนไม่ซื่อสัตย์
- เอกลักษณะเสียเพื่อน ๆ ไป
เพราะไม่มีใครอยากคบ
- เอกลักษณะไม่สบายใจ วิตกกังวล
3. น่ารังเกียจ เพราะทุกคนมีความรักและสงสาร
เอกลักษณะ แต่เขากลับไม่ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นเลย
เก็บกระเป๋าสเงินได้แต่ไม่ยอมคืนเจ้าของ
4. เพื่อน ๆ และคุณครูจะข้างชื่นชมเอกจักษณ
ที่เป็นคนซื่อสัตย์

คำถามขั้นที่ 5 ขั้นประเมินคุณธรรมส่วนตัวและเหตุผลเชิงจริยธรรม

1. ถ้านักเรียนเป็นเอกลักษณะ นักเรียนเก็บ
กระเป๋าสเงินของครูได้ จะทำเหมือน
เอกลักษณะหรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้าเป็นนักเรียน เมื่อเก็บกระเป๋าสเงิน
ของครูได้จะทำอย่างไร เพราะอะไร

แนวตอบ

1. ไม่ เพราะครูสมชายและเพื่อน ๆ ดีกับตน
คอยช่วยเหลืออยู่เป็นประจำ จะต้องพยายาม
หาตัวให้เป็นคนดี สมกับที่ครูสมชายรักและสงสาร
2. เมื่อเก็บของได้ จะต้องนำไปคืนเจ้าของไม่ว่า
สิ่งนั้นจะมีค่ามากน้อยเพียงไร ต้องซื่อสัตย์ต่อ
ตนเองและผู้อื่น หาตัวให้เป็นคนดี เป็นที่รัก
ของครูและเพื่อน ๆ โดยมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
และต่อผู้อื่น เป็นคุณลักษณะประจำตัว

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนครั้งที่ 2

ความซื่อสัตย์ก่อนหน้าที่ เรือง เพื่อน

วิธีสอน ชั้นที่ 1 ชั้นเสนอเรื่องราว ซึ่งเป็นเทปโทรทัศน์เรื่องการศึกษारेือง เพื่อน เมื่อนักเรียน
คุณแล้ว จึงเริ่มชั้นที่ 2

คำถามชั้นที่ 2 ชั้นการรับรู้

แนวตอบ

1. เอกลักษณ์และซัชวาลย์ เป็นเพื่อนสนิทกันหรือไม่	1. ใช่ ทั้ง 2 สนิทกันและรักกันมาก
2. ซัชวาลย์ ทาอะไรบ้าง	2. เขาถูกวอลเลย์บอลไปซ่อน แล้วขโมยลูกไปเล่นที่บ้าน
3. ซัชวาลย์เขาถูกวอลเลย์บอลไปซ่อนที่ไหน	3. ตอนที่เพื่อน ๆ กำลังสนใจเรื่องรถจักรยาน
ถูกวอลเลย์บอลแถมอยู่อีกมุมหนึ่ง
4. ซัชวาลย์ขโมยลูกวอลเลย์บอลไปเอาให้เพื่อน ๆ เป็นอย่างไร	4. ทุกคนต้องช่วยกันจ่ายเงินเพื่อซื้อลูกใหม่มาชดใช้ให้กับโรงเรียน
5. ใครทำลูกวอลเลย์บอลแตก ตั้งใจหรือไม่	5. รถจักรยาน ไม่ได้ตั้งใจทำแตก
6. เมื่อลูกแตก ครูของชาติให้จ่ายเงินค่าลูกวอลเลย์บอลครั้งหนึ่ง รถจักรยานทำอะไร	6. รถจักรยานไม่มีเงิน จึงไม่อาจมาโรงเรียน
คิดอยากตาย
7. รถจักรยานได้จ่ายเงินที่ทำลูกแตกหรือไม่ เพราะอะไร	7. ไม่ได้จ่าย เพราะครูของชาติเห็นใจที่รถจักรยาน
ไม่มีเงิน
8. ปรวี แนะนำให้รถจักรยานทำอะไร เมื่อรู้ว่ารถจักรยานคิดอยากตาย	8. แนะนำให้รถจักรยานไปปรึกษากับครูของชาติ เรื่อง
ไม่มีเงินมาชดใช้

<p>9. ใครไปเจอลูกวอลเลย์บอลที่ชัชวาลย์
ชโมยไปเมื่อไร</p> <p>10. เอกลักษณะเห็นชัชวาลย์ชโมย
ลูกวอลเลย์บอลหรือไม่</p> <p>11. เอกลักษณะรู้ตัวชโมย แต่ไม่ไปบอกใคร
ทำให้มีผลต่อเพื่อน ๆ และตนเองอย่างไร</p> <p>12. ครูธงชาติทำอะไรเมื่อรู้ว่าชัชวาลย์
ชโมยลูกวอลเลย์บอลไป โดยที่เอกลักษณะ
ก็รู้ว่าชัชวาลย์ชโมย</p> | <p>9. ศิริวิศน์กับพรรวี เจอตอนที่เดินผ่านบ้านชัชวาลย์
และเห็นชัชวาลย์กำลังเล่นอยู่ จึงเข้าไปขอ
เล่นควย</p> <p>10. เห็น</p> <p>11. - เพื่อน ๆ ต้องเสียเงิน
- ตนเองถูกครูและเพื่อน ๆ ตาหนี
- ถูกเพื่อน ๆ คิดว่าร่วมมือกับชัชวาลย์</p> <p>12. ครูธงชาติอบรมและตาดหนีทั้งชัชวาลย์และ
เอกลักษณะว่าไม่ควรทำเช่นนี้ เพราะเป็นการ
ไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และชัชวาลย์ก็ไม่ซื่อสัตย์
ต่อตนเอง</p> |
|--|--|

คำถามขั้นที่ 3 ชั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ลึก

แนวตอบ

<p>1. อะไรเป็นเหตุให้เอกลักษณะถูกคุณครูธงชาติ
แะเพื่อน ๆ ตาหนี</p> <p>2. เอกลักษณะรู้สึกอย่างไรที่ไม่บอกใครเรื่อง
เห็นชัชวาลย์ชโมยลูกวอลเลย์บอล</p> <p>3. ทำไมชัชวาลย์จึงชโมยลูกวอลเลย์บอล</p> | <p>1. - เพราะเอกลักษณะเอาความรักเพื่อน
กลัวเพื่อนจะโกรธ เห็นเพื่อนตาหนี
แต่ไม่ยอมบอกใคร ทำให้ทุกคนเดือดร้อน
- เพราะเอกลักษณะเห็นแก่เพื่อนรัก จึงหาตัว
เป็นคนไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่</p> <p>2. รู้สึกไม่สบายใจ ลึกคักใจ เพราะกมมีส่วนร่วม
หรือมีส่วนสนับสนุนในการไม่ซื่อสัตย์นี้ด้วย</p> <p>3. เพราะอยากได้ไว้เล่นที่บ้าน หรือขาดความ
ซื่อสัตย์ จึงชโมยซ่อนเพื่อน ๆ แลล</p> |
|--|---|

4. ถ้าเอกลักษณ์ไม่ยากให้คุณครูและเพื่อน ๆ
ทานีควรทหาอย่างไร

แนวทว

4. เอกลักษณ์ควรวกสำรวจชวัลย์ และเตคนให้
เอาลวอลเลยบดมาคั้น และบดทวจริง
กับครูและเพื่อน ๆ ว่าตนเห็นชวัลย์
เกลาไปทอน

ทวถามซ้นที่ 4 ซ้นคคซนคทวค้งทว

1. ถ้านักเรียนทหาอย่างทีเอกลักษณ์ทแล้ว
นักเรียนจะรู้สึกไม่สบายใจ อัดอคใจ
เหมือนกับเอกลักษณ์หรือไม่ เพราะอะไร
2. การทีเอกลักษณ์ไม่บอกใครว่าชวัลย์
เป็นชโมนายกย่องหรือไม่ เพราะอะไร
3. การกระทของชวัลย์นาร้งเกยหรือ
นายกย่อง เพราะอะไร

แนวทว

1. ไม่สบายใจ และอัดอคใจมาก เพราะเป็นการ
ไม่สคกคยคทหน้าที และย้งเป็นการสนับสนุน
เพื่อนให้ไม่สคคคยคทว
2. ไม่นายกย่อง เพราะไม่เห็นแก่ส่วนรวม เอา
ความรักเพื่อนมาทให้ส่วนรวมเสยทว และ
ทให้ตนเองเป็นคนไม่สคคคยคทหน้าที
3. นาร้งเกยจ เพราะเป็นการเห็นแก่ตัว ทให้
ทุกคนเคือครอน โดยเฉพาะเอกลักษณ์และ
รคณย

คำถามขั้นที่ 5 ชั้นประเมินคุณธรรมส่วนตัวและเหตุผลเชิงจริยธรรม

แนวตอบ

๑. ถ้านักเรียนเป็นเอกสิทธิ์ นักเรียนจะหาอย่างไร เพราะอะไร	1. จะเตือนให้ชัชวาลย์กลับตัวเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ ไม่ขโมยของ อยากได้ก็ให้เก็บเงินซื้อเอา เพราะการขโมยของเป็นสิ่งไม่ดี และตนเองเป็นผู้รับผิดชอบ จะต้องซื่อสัตย์ว่าหน้าที ใครผิดก็ว่าไปตามผิด ไม่เอาเรื่องส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง
2. ถ้านักเรียนเป็นชัชวาลย์ นักเรียนจะขโมยลูกกวาดเลยบอลหรือไม่ เพราะอะไร	2. ไม่ขโมย เพราะไม่ใช่ของของเรา และยังทำให้คนอื่นเดือดร้อนไปด้วย ที่สำคัญคือการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์

การประเมินผล

ใช้แบบทดสอบวัดทัศนคติและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 60 ข้อ

แผน การสอนจริยธรรมแบบปกติ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คุณธรรม ความซื่อสัตย์

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนเรียนเรื่องความซื่อสัตย์แล้ว นักเรียนสามารถ

1. แสดงความรู้สึกเชิงจริยธรรมในการเห็นด้วยกับพฤติกรรมซื่อสัตย์ หรือไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ได้
2. บอกเหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกตัดสินใจที่จะกระทำตามพฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ หรือไม่กระทำตามพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ถูกต้องหลักแห่งความจริง ตรงไม่บิดเบือนเป็นที่ไว้วางใจของผู้คน มีสัจจะ และความจริงใจ ความซื่อตรง การไม่คดโกง

การแสดงความซื่อสัตย์ สามารถแสดงได้ 3 ทางคือ

1. ทางกาย เช่น ไม่ลักทรัพย์ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ ซื่อตรง
2. ทางวาจา เช่น พูดตรงไปตรงมา พูดความจริง พูดในสิ่งที่ควรพูด มีสัจจะ
3. ทางใจ เช่น ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่น มีความจริงใจ

ประเภทของความซื่อสัตย์ ได้แก่

1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ทาสั่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ ทำตามที่พูดไว้ไม่เหลวไหล
2. ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น คือ ไม่โก่ง ไม่เอาเปรียบเพื่อนหรือผู้อื่น รักและหวังดีต่อผู้อื่น

3. ข้อสัจพจน์ที่ คือ ไม่แสวงผลประโยชน์ส่วนตัวในทางมิชอบจากหน้าที่การงาน และความรับผิดชอบ

แนวคิดและหลักการ

ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมอันประเสริฐ ผู้ใดประพฤติปฏิบัติเป็นประจาย่อมให้ทุกประโยชน์แก่ตนเองและหมู่คณะ ทำให้มีเกียรติ ชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับนับถือไว้วางใจของคนทั่วไป

วิธีสอน

กิจกรรม

1. ครูยกตัวอย่างเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สุจริต สัจจะ และความจริงใจ แล้วตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย

2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเกี่ยวกับความซื่อสัตย์เพิ่มเติม

3. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตนเป็นคนซื่อสัตย์โดยการตั้งสัจจะกับตนเองพร้อมทั้งเขียนสิ่งที่ตนเองจะปฏิบัติลงไว้ในสมุดกรรณิการ

3.1 วันนี้ข้าพเจ้าจะพูดแต่ความจริง

3.2 วันนี้ข้าพเจ้าจะทำงานให้เสร็จก่อนแล้วจึงไปเล่น

3.3 วันนี้ข้าพเจ้าจะไม่ถกถกการบ้านเพื่อน

3.4 วันนี้ข้าพเจ้าจะไม่หยอกหลวงคนอื่น

3.5 วันนี้ข้าพเจ้าจะรับผิดชอบตามผิด

ฯลฯ

4. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากบทเรียนนี้ แล้วบันทึกลงในสมุดกรรณิการประจำตัว แล้วปฏิบัติตามสัจจะที่บันทึกไว้

สื่อการเรียน

สมุดจรรยาศึกษาประจำตัว

การประเมินผล

ใช้แบบทดสอบวัดทัศนคติและการให้เหตุผลเชิงวิภาษวิธีตามความซื่อสัตย์ จำนวน 60 ข้อ

ภาคผนวก ข

บทโทรทัศน์ เรื่อง "เงินทอง หางเงิน"
และเรื่อง "เพื่อน"

เงินหลง หลงเงิน

เอกลักษณะ เป็นเด็กนักเรียนที่ฐานะทางบ้านยากจน พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ ค่ายเหตูเพราะความผิดเคื่องค่านการเงินนั่นเอง บ่อยครั้งที่เอกลักษณะไม่ไ้เงินค่าขนมไปโรงเรียน คุณครูและเพื่อน ๆ ที่สงสาร จะเห็นใจเอกลักษณะ บ้างก็ช่วยเหลือโดยแบ่งขนมให้ทานบ้าง ให้ของใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ บ้าง คุณครูสมชายให้ความเมตตาและสงสาร เอกลักษณะมาก คอยถามไ้ และให้เงินซื้อข้าวกินในบางครั้ง คอยเอาใจใส่เพื่อไม่ให้เอกลักษณะออกนอกสูนนอกทาง

ในบាយวันหนึ่ง ขณะที่เอกลักษณะกำลังจะเข้าห้องน้ำ (ขออนุญาตครูที่กำลังสอนออาบา) แะเิดมองไปเห็นกระเป๋าเงินใบหนึ่งตกอยู่ข้างรถจักรยานยนต์คันหนึ่งที่จอดอยู่ใกล้บันได จะไปห้องน้ำ เอกลักษณะหยิบขึ้นมา และนำไปเข้าห้องน้ำค้าย เปิดดูเห็นเงินมากมาย และมีบัตรประจำตัวข้าราชการของครูสมชาย พร้อมกับบัตรของทางราชการอีก 2 - 3 ใบ เอกลักษณะรีบเก็บไว้กับตัว อย่างมิดชิดโดยเสียบกระเป๋าเงินไว้ในก้านในกางเกง ระหว่างนั่งเรียน เอกลักษณะสับสนมาก ไม่รู้จะหาอย่างไรดี จรูสมชายก็คิดกับคน เงินก็อยากได้ ถ้าครูจับไ้เราก็จะอายเพื่อนหรือถูกไล่ออกจากโรงเรียน จะหาอย่างไรดี

หลังเลิกเรียน เอกลักษณะเ็นครูสมชายยืนคุยกับเพื่อนครูด้วยกัน เป็นเวลานานพอสมควร ก่อนที่จะขึ้นรถจักรยานยนต์ออกไปจากโรงเรียน ขณะที่ขึ้นมองครูคุยกันอยู่ เอกลักษณะก็คิดไม่ตกว่า จะเอากระเป๋าเงินไปคืนดีไหม จนครูสมชายขึ้นรถจักรยานยนต์ออกไปจึงตัดสินใจเก็บเอาไว้เอง จะได้มีเงินไปจ่ายค่าเล่าเรียนที่ยังค้างอยู่ แล้วยังมีเหลือให้พ่อจ่ายค่าเช่าบ้านไ้ก็ก้ก้วย แต่เอกลักษณะก็ยังไม่สบายใจอยู่ดี

ในวันนั้นเองครูสมชายถูกตำรวจจับเพราะไม่ม่บัตรประจำตัวและใบอนุญาตขับขี่จักรยานยนต์ และค่ายความวิตกกังวลถึงเงินที่เพิ่งกู้อหกรณมาเพื่อส่งกับบ้านที่ต่างจังหวัด เป็นค่าไ้ที่หน้าไ้ไปraubงไ้ จึงเกิดการเหม่อลอยขับรดไปชนคันอื่น คาให้ครูสมชายสลบถูกส่งเข้าโรงพยาบาล แต่ทางโรงพยาบาลคิดคอกับญาติผู้ป่วยไม่ไ้เลย เพราะไม่มีหลักฐานหรือบัตรประจำตัวประชาชน เพราะอยู่ในกระเป๋าเงินที่หายไ้ไปนั่นเอง

2 - 3 วันต่อมา ครูสมชายออกจากโรงพยาบาลมาทำงานในตอนเช้า ครูผู้ปกครองก็นำ
 กระเป๋าเงินมาคืนให้แล้วบอกว่า นักเรียนที่รักแะน่าสงสารของครูเอาไป มีนักเรียนเห็นเขาเอา
 กระเป๋าของครูไปทิ้งในห้องน้ำ เลยจับได้ ไม่น่าเชื่อเลย... ครูสมชายก็ใจที่ได้ของคืน แค่อวด
 เป็นห่วงถึงเอกลักษณ์ไม่ได้จึงถามครูผู้ปกครองว่า แล้วเด็กนั้นเป็นอย่างไรบ้าง ครูผู้ปกครองเล่าว่า
 อาจารย์ใหญ่เชิญผู้ปกครองปรึกษาหารือแล้วอบรมเด็กเป็นนาน

เพื่อน ๆ ต่างก็ขบขันวิจารณ์เอกลักษณ์ว่าเป็นหัวขโมย ไม่น่าคบ ไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเองและ
 ผู้อื่นเลย ทั้ง ๆ ที่ครูก็สงสารเมตตาตัวเอง ทุกคนโกรธและไม่ยอมคุยกับเอกลักษณ์อีก ทำให้เอกลักษณ์
 เสียใจมากและสัญญากับตัวเองว่าจะไม่ทำเรื่องอย่างนี้อีก

บทโทรทัศน์เรื่อง เงินทอง - ทองเงิน

ลำดับ	กล้อง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
1.	LS. บ้านเช่าคนจน	พ่อ : จะเอาying ینگก็เอากัน ไปไหนไปเลย ก็ . . ไปเปิดห้อง กสิขมาเห็นด้วย ๆ ก็ต้องมามีเรื่อง ให้กลุ่มอีก
2.	MS. เห็นพ่อ แม่ ทะเลาะกัน ไปที่เค็กรขายเอกลักษณะนั่งมองอยู่ มุมห้อง	แม่ : ไหน ๆ ใครหาเรื่องใครก่อนกันแม่ ฉันทนอยู่กับ คุณตาตั้งนานแล้ว ไม่เห็นนี่ ะไรดีขึ้นเลย มีแต่จะแยกลง พ่อ : เห็นใครดีกว่าก็เดินไปอยู่กับเขาเลยสิไป . .
3.	MLS. เอกลักษณะเดินทางไป โรงเรียนแล้วยกมือดูเงินในมือ Z.I. ที่มือมีเงิน 1 บาท	เอกลักษณะ : วันนี้แม่ให้บาทเดียว จะกินอะไรดี
4.	MLS. ครูสมชายยืนหน้าโรงเรียน เห็นเอกลักษณะเดินมาที่หักแล้วจับ ศีรษะเด็กอย่างเอ็นดู	ครูสมชาย . เป็นไง เติ้งมาหรือเอกลักษณะ
5.	LS. ห้องเรียนเอกลักษณะ แล้ว เสียงออกดั่งขึ้น Pan ไปที่เอกลักษณะกับเพื่อน คุยกัน	เสียงออกดั่ง... มาโนช : เอกลักษณะไปกินข้าวกัน เอกลักษณะ : ไม่ไปหรอก ฉันไม่หิว มาโนช : อะไรกัน หน้าตานายไม่ได้บอกอย่างนั้นนี่ เอกลักษณะ : ไปเถอะ อย่าห่วงเลย มาโนช : ไม่หิวจริงหรือ เอกลักษณะ : ฮือ

ลำดับ	กลอง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
	<p>MS. เวกลักษณะรับขนมไว้ พอเพื่อนไม่แล้ก็รีบกินขนมกล้วย ความหิว</p>	<p>มาโนธ : เอาอย่างนี้ วันนี้ฉันขี้แวมมาจากบ้าน นายเอาไปกินก็แจ่มกัน เวกลักษณะ : แ้วนายละ มาโนธ : ไม่เป็นไรหรอก คีบ้านยังมีอีก ไปละนะ เวกลักษณะ : ขอบใจมาก</p>
6.	<p>MS. ครูสมชายหัก.เวกลักษณะ ขณะเวกลักษณะกินน้ำกวด</p> <p>MS. ครูสมชายให้เงินเวกลักษณะ ไหว้ขอบคุณครู แล้ว 2.1. ใบหน้าเวกลักษณะที่ซามซังในน้ำใจครู</p>	<p>ครูสมชาย : เป็นไง เวกลักษณะคะเรอยู่ นั้แซ กินน้ำกวดหรือ เวกลักษณะ : คะ...ครับ ครูสมชาย : กินน้ำกวดไม่ตลอดก็ทรกนะ ฐัใหม่ เขาใส่ยาว่าเจ็บโรคไว้ด้วย เวกลักษณะ : อม ..หิวครับ คุณครู ครูสมชาย : หาไมละ หิวก็ไปกินข้าวเสียสิ เวกลักษณะ : วันนี้คุณแม่บอกว่าไม่มีเงินครับ ผมเลย ไปมีเงินกินข้าวครับ ครูสมชาย : จั้หรือก เอา เอานี้ไปกินข้าวซะ กราวหลัง ไม่มีเงินกินข้าวก็มาออกนะ ครูจะให้เอง</p>

ลำดับ	กลอง/ภาว	เสียง/บรรยาย
7.	MS.ครูสมชายอุบลแก้วเอกฉันทวิทย์ความ เบตตา พูว่าให้เอกฉันทวิทย์ให้ จะได้เป็นที่รักของพ่อแม่และเพื่อน ๆ เอกฉันทวิทย์ . ครับคุณครู ผมว่าคำที่ให้ที่สุกและรับ ซึ่งเอกฉันทวิทย์รับปากว่าจะไม่ทำให้ ครูฉันทวิทย์	ครูสมชาย : ขยันเรียนหนังสือนะ คำที่ให้ก็ ๆ จะได้เป็นที่รักของพ่อแม่และเพื่อน ๆ เอกฉันทวิทย์ . ครับคุณครู ผมว่าคำที่ให้ที่สุกและรับ จะบอกให้คุณครูฉันทวิทย์รับ
8.	LS.เอกฉันทวิทย์มือขออนุญาตครูผู้สอนเข้า ห้องน้ำ	เอกฉันทวิทย์ . คุณครูครับ ขออนุญาตไปห้องน้ำครับ ครูผู้สอน . รีบไป รีบมา (อนุญาต)
9.	LS.เอกฉันทวิทย์เดินตามทางไปห้องน้ำ ผ่านรถจักรยานยนต์คันหนึ่ง Z.I. เอกฉันทวิทย์เห็นกระเป๋าเงินตกอยู่ เอกฉันทวิทย์หยุดดูแล้วหยิบเข้าห้องน้ำ ไป	คนตรี
10.	MS.เอกฉันทวิทย์เปิดกระเป๋าที่เก็บไว้ดู เห็นเงินมากมาย Z.I.เอกฉันทวิทย์มีบัตรประจำตัวของ ครูสมชายออกมามากและอีก 2-3 ใบ C.U.กางเกงเอกฉันทวิทย์ซึ่งกำลังซุก กระเป๋าเงินไว้คานในกางเกง	คนตรี เอกฉันทวิทย์ . เงินเยอะแยะอย่างนี้ของใครกันนะ อู๋... ของครูสมชาย นี่บัตรประจำตัว อะไรหลายใบเชียว ท้ายใจก็อยากได้ เงินก็อยาก ลุงก็ใจก็กับเราซะด้วย ว่า

ลำดับ	ถ้อยคำ/ภาพ	เสียง/บรรยาย
11.	<p>C. ผนังเอกลักษณะกำลังครุ่นคิดถึง กระเป๋าเงิน มีเสียงจรัส fade under และมีภาพครุ่น และสภาพทางบ้านของตัวเอง ขึ้นมา, ภาพเจ้าของบ้านมาวาง คาเชาบ้าน</p>	<p>เอกลักษณะคิด . แล้วเราจะทำอะไรดี เอาไปคืน ครูก็ใหม่ แต่เราไม่ไถ่ขโมยนี้ เพียงแต่ เก็บได้ ครูก็ไม่รู้ ไม่มีใครเห็นชะค้าย เราจะไถ่เอาเงินนี้ไปจ่ายค่าเล่าเรียน ที่ค้างไว้ แล้วยังมีเหลือให้พอจ่ายค่า เช่าบ้านได้อีกด้วย เอ... แต่ถ้าถูกจับได้ ที่เราเอาเงินไป ครูคงไม่พอใจและ โกรธเราแน่ ๆ ครูใหญ่อาจลงโทษ ไล่ออกจากโรงเรียน เราจะหาอย่างไรดี</p>
12.	<p>เสียงออกคคัง LS. นักเรียนออกจากห้องเรียนเพื่อ กลับบ้าน MS. เอกลักษณะเห็นเหมอมองแล้ว Pan ไปที่คานที่เอกลักษณะมอง LS. เห็นครูสมชายคุยกับเพื่อน ๆ ครู</p>	<p>เอกลักษณะคิด . เอาไปคืนคิมยนา . .</p>
13.	<p>LS. ครูสมชายคิดเครื่องรถแล้วที่ ออกไป</p>	<p>sound effect.</p>
14.	<p>M.S. ทร. จราจรขอลุโบซี่ทำทำให้ครู รู้ว่ากระเป๋าเงินหายและถูกจับ เพราะไม่พกบัตรประจำตัวและไป ซี่ซี่ MS. ตารางเขียนใบสั่งให้ครูสมชาย</p>	<p>คนกรี่</p>

ลำดับ	กลอง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
15.	LS. ครูสมชายช้จักรยานยนต์ CU. หน้าครูสมชายคึกเหมวลอย Special effect รดชนกัน	ครูสมชายคิด . กระจ่างหาย ถูกการจจับ ใต้ใบสั่ง ยังไม่เภาไร แต่เงินที่เพิ่งถูมาได้นั้นหาย ไปด้วย พอกับแมคงผิดหวัง เราก็คง ซาใจหนักอีก ..แล้วนี่ก็ไม่รู้ว่าไปหา ที่ไหนควยสิ เฮ้อ ...กลุ่ม ครม...
16.		เวลาผ่านไป 3 วัน
17.	MLS ครูสมชายเดินเข้าห้องทำงาน ที่หน้าฉากยังมีน้ำปิดแผลอยู่ ครู ณรงค์นำเอากระเป๋าเงินมาคืน ให้ แล้วเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้ฟัง CU. ในหน้าครูสมชายคือใจที่ได้กระเป๋า แจงเงินคืนแล้วจึงถามถึง เอกลักษณ์ของความ เป็นห่วงว่า	ครูณรงค์ : นี่ครับ กระจ่าง นักเรียนที่รักและนำส่งสาร ของครูเอาไป แล้วมีนักเรียนเห็นเขาเอา กระเป๋าของครูไปทิ้งในห้องน้ำ เลยจับได้ ไม่น่าเชื่อเลยว่าจะทำได้ ครูสมชาย : เอกลักษณ์นะหรือครับเอ.. เขาเอาไปตอนไหนนะ ครูณรงค์ : เขาบอกว่าเก็บได้แต่ต้องการเงินเฉย ไม่เอาไปคืน ว่าแต่ครูเป็นยังไงบ้าง หายคี่แล้วหรือ ค่ะที่ไม่เป็นอะไรมาก ครูสมชาย : ครับ ชอบคุณครับ ครูครับ แล้วตอนนี้เด็กเอกลักษณ์เป็น อย่างไรบ้างครับ ครูณรงค์ : อาจารย์ใหญ่เชิญผู้ปกครองมาปรึกษาหารือกัน แล้วก็อบรมเด็กเป็นนานเชียวละครับ

ลำดับ	กล้อง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
18.	LS. สภาพห้องเรียน Z.I. เป็น MS. เพื่อน ๆ ของเอกลักษณะซิบ วิพากษ์วิจารณ์เอกลักษณะ	<p>มาโนช : นี่นายเอกลักษณะเป็นขโมย นายรู้มั๊ย</p> <p>ศักดิ์ : ฮือ ไม่น่าเลยนะ ครูเขาก็ใจดีกับเอกลักษณะ มาก ๆ ะค้าย</p> <p>จินดา : แหม. . .ใจนเรานะ ครงหรือคคก็เก็บได้ กันตอนนี้แหละ</p> <p>มาโนช : แก่เธอไปลองถามเหตุผลเอกลักษณะเขา ดูบ้างละ</p>
19.	CU. หน้าเอกลักษณะที่เสิร์ฟของ Z.O. เห็นเพื่อน ๆ ไม่สนใจเอกลักษณะ บ้างก็คุยวิจารณ์เอกลักษณะแล้ว Out of focus	<p>เอกลักษณะคิด : ตอนนี้ใคร ๆ ก็ไม่คุยกับเราเลย</p> <p>แถมยังวิพากษ์วิจารณ์เรื่องของเรา อีก แล้วนี่ครูสมชายออกจากโรงพยาบาล มาดูเข้าคงโกรธเราอีกคน ไม่เอาแล้ว คราวหน้า คราวหลังไม่กล้าทำอีกแล้ว</p>
20.	Credit จบ	คนตรี

เพลง

เอกลักษณ์และชัชวาลย์บ้านอยู่ใกล้กัน ทุกเช้าจึงเดินทางมาโรงเรียนพร้อมกันทั้ง 2 คน
เรียนอยู่ชั้นเดียวกัน ห้องเดียวกัน จึงสนิทสนมและรักใคร่กันมาก

ในชั่วโมงพลศึกษา ขณะที่ครูธงชาติกำลังสอนให้นักเรียนเช้ทและอันเคอร์ลูทวอลเลย์บอล
อยู่นั้น พอดีมีเจ้าหน้าที่คนหนึ่งมาตามให้ไปรับโทรศัพท์ เมื่อรับโทรศัพท์เรียบร้อยแล้ว ครูธงชาติก็รีบ
ออกจากโรงเรียนไป โดยได้ฝากให้เอกลักษณ์ซึ่งเป็นหัวหน้าชั้น คอยดูแลให้ทุกคนฝึกเช้ทและอันเคอร์
วอลเลย์บอลจนกว่าจะหมดชั่วโมง และยังบอมนักกีฬาให้เอกลักษณ์เก็บลูทวอลเลย์บอลให้ครบเรียบร้อยแล้ว
แล้วนำไปเก็บไว้ในห้องเก็บอุปกรณ์กีฬา แต่ในระหว่างฝึกซ้อมนั้น รัตนันได้ตีลูกไปถูกแรงหินแหลมทำให้
ลูทวอลเลย์บอลแตก และชัชวาลย์ก็โอกาสที่เพื่อน ๆ สนใจเรื่องรัตนันหาลูทวอลเลย์บอลแตก นา
ลูทวอลเลย์บอลอีกลูกหนึ่งไปซ่อนอีกทางหนึ่ง แต่เมื่อเอกลักษณ์เหลือบไปเห็นเข้า แต่ไม่ได้ไว้วาง
เพราะเกรงว่าชัชวาลย์จะอายเพื่อนและโกรธตนเอง เมื่อได้โอกาสจึงถามชัชวาลย์ว่าเมื่อครูหาอะไร
เอาลูทวอลเลย์บอลไปไหน ชัชวาลย์ก็ตอบว่าให้เอกลักษณ์ทำเฉย ๆ เสีย ออย่าอะอะไป

เมื่อหมดชั่วโมง ปรากฏว่า ลูทวอลเลย์บอลแตกไป 1 ลูก และหายไปอีก 1 ลูก เอกลักษณ์
ว่าชัชวาลย์นำลูทวอลเลย์บอลไปซ่อน แต่ด้วยความรักเพื่อน กลัวเพื่อนจะโกรธ จึงไม่ได้บอกใครว่า
ชัชวาลย์เอาลูทวอลเลย์บอลไปซ่อน เมื่อ ๆ ทั้งชั้นจึงช่วยกันหาจนทั่วสนามก็ไม่พบ สุดท้ายเมื่อครูธงชาติ
รู้เข้า จึงให้รัตนันจ่ายเงินค่าลูทวอลเลย์บอลครั้งหนึ่ง เพื่อว่ากราวหน้าคราวหลังจะได้ระมัดระวัง ไม่ทำ
ของเสียหายอีก และอีกครั้งหนึ่งจะจ่ายเงินชดเชยโรงเรียนซื้อลูทใหม่ ส่วนลูทที่หายไปครูธงชาติให้ทั้งชั้น
รับผิดชอบ เฉี่ยเงินจ่ายค่าลูทวอลเลย์บอลเท่า ๆ กัน ทำให้ทุกคนบนและใจครวญถึงความเดือดร้อน
เอกลักษณ์ก็ได้แต่นั่งฟังด้วยความเห็นใจแต่ก็ไม่กล้าบอกความจริงกับครูและเพื่อน ๆ มีบางคนที่ไม่พอใจ
กล่าวว่า หากรู้ตัวคนขโมยจะไม่ใช่ภัยเลย เพราะทำให้ทุกคนเดือดร้อนไปหมด

รัตนันซึ่งต้องจ่ายเงินค่าลูทวอลเลย์บอลแตกครั้งหนึ่ง แล้วยังต้องฉี่ยเงินเป็นค่า
ลูทวอลเลย์บอลที่หายไปอีก ทำให้รัตนันต้องเดือดร้อนมากกว่าเพื่อน เพราะที่บ้านก็ไปคอยมีเงิน
เพียงแค่ออกกินไปวัน ๆ เท่านั้น ก็ได้แต่บอกครูว่าไม่มีเงิน เล่าว่าที่บ้านฐานะยากจน ไม่มีเงิน
มาให้หรอก แล้วยุรัตนันก็ร้องไห้ บนคยาคาย ครูธงชาติสงสารจึงไม่เอาเงินค่าลูทวอลเลย์บอลที่แตก

และเตือนว่าต่อไปหาอะไรให้ระมัดระวัง เองจะเสียหายอีก ซึ่งรักนัยน์ก็ใจมากที่ครูธงชาติไม่เอาเรื่อง และรับปากว่าจะไม่หาของเสียหายอีก แต่ถึงอย่างไรรักนัยน์ก็ยังไม่เงินที่ทองจ่ายสำหรับอีกลูกที่หายไป ซึ่งมีอีกหลายคนที่ไม่มีเงินให้

วันหนึ่งพรวิและศิริรัศม์ เดินผ่านบ้านชัชวาลย์ เห็นชัชวาลย์กำลังเล่นวอลเลย์บอลอยู่ จึงเดินไปทักทาย ชัชวาลย์เห็นเพื่อนมาทักทายก็รีบเอาลูกวอลเลย์บอลไปซ่อน ศิริรัศม์ชวนชัชวาลย์เล่นวอลเลย์บอลกัน ชัชวาลย์พยายามปฏิเสธว่าเหนื่อย ศิริรัศม์เคาะใจ จึงหยิบลูกวอลเลย์บอลมาดู เห็นเป็นของโรงเรียนเพราะมีตราเขียนอยู่ เรื่องจึงแตก เพื่อน ๆ ต่างวิพากษ์วิจารณ์ว่าเอกลักษณ์กับชัชวาลย์รวมมือกันขโมย เรื่องถึงครูบรรณา กรูประจำชั้น จึงตำหนิชัชวาลย์และเอกลักษณ์ ส่วนครูธงชาติทราบเรื่องก็อบรมเอกลักษณ์และชัชวาลย์ว่า ไม่ควรทำเช่นนั้น เพราะเป็นการไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ๆ และครูอีกด้วย ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เอกลักษณ์เสียใจมาก และสัญญากับตัวเองว่าต่อไปจะไม่ให้ความรักเพื่อน กลัวเพื่อนจะโกรธ มาทำให้ตนเองต้องกลายเป็นคนไม่ซื่อสัตย์อีกต่อไป

บทโทรทัศน์
เรื่อง "เพื่อน"

ลำดับ	ภาพ/กล้อง	เสียง/บรรยาย
1.	LS. สภาพบ้านที่ชุมชนแออัด	ดนตรี
2.	MLS. เอกลักษณ์ไปเรียกชัชวาลย์ หน้าบ้าน	ดนตรี
3.	LS. เอกลักษณ์และชัชวาลย์เดินถือ กระเป๋านักเรียน	ดนตรี
4.	MS. เอกลักษณ์และชัชวาลย์คุยหยอก ล้อกันในชั้นเรียนระหว่างพัก	ดนตรี
5.	LS. ครูธงชาติกำลังสอนอันเคอร์และ เซ็ทคูวอลเลย์บอล Pan เห็นนักเรียนกำลังมองอย่าง สนใจ รวมทั้งเอกลักษณ์ ละ ชัชวาลย์ด้วย	ดนตรี
6.	LS. เจ้าหน้าที่ยื่นบัตรมาสนาม หยุด ที่ครูธงชาติแล้วแจ้งว่ามีโทรศัพท์	เจ้าหน้าที่ . ครูธงชาติมีโทรศัพท์ครบ (คะ)
7.	MCU. ครูธงชาติคุยโทรศัพท์	ครูธงชาติ : ครับ ครับ ผมจะรีบไป
8.	MLS. ครูธงชาติอยู่กลางสนามกับ นักเรียน Z.I. ที่หน้าครูธงชาติ แล้ว Pan ไปที่เอกลักษณ์	ครูธงชาติ : นักเรียนฝึกอันเคอร์กับเซ็ทจนกว่า จะหมดชั่วโมงนะอย่าเพ่นพ่าน (หันไปทางเอกลักษณ์) เอกลักษณ์ เธอเป็นหัวหน้าชั้นช่วยดู เพื่อน ๆ ฝึกแล้วเก็บลูกวอลเลย์บอลให้ครบ ไปไว้ในห้องเก็บอุปกรณ์ะ วันนี้ครูต้องรีบไปครู

ลำดับ	ภาพ/กล้อง	เสียง/บรรยาย
เอกลักษณ์ : ศรีบุญคุณ		
9.	LS. สภาพการฝึกซ้อม อันเดอร์ทะเล่เซ็ท ลูกวอลเลย์บอลของนักเรียนแล้วเกิด เสียงเหมือนอะไรระเบิดข้างขึ้น นักเรียนกรูกันไปคูที่มุม ๆ หนึ่ง	Sound effect
10.		รัตน์ : ลูกวอลเลย์บอลแตก ทาใจทีละ พรวิ : ลูกแตกก็ต้องบอกคุณครู เพื่อน ๆ : ไซ้ ไซ้ อย่างมากก็หามาคืน
11.	LS. ชัชวาลย์หยิบลูกวอลเลย์บอลแล้ว วิ่งไปยังอีกห้อง ขณะที่เพื่อน ๆ กำลังสนใจ กที่แตก	คนตรี
12.	MS.เอกลักษณ์หันมาเห็นพอดี ทว่า ตะโกนแล้วชะงัก	เอกลักษณ์คิด : เอ๊ะ ชัชวาลย์เอาลูกไปไหน
13.	LS.นักเรียนฝึกหัดวอลเลย์บอลต่อไป MS.เอกลักษณ์เดินเข้าไปหาชัชวาลย์ แล้วคุยกัน	เอกลักษณ์ : เอ้อักันายเอาลูกวอลเลย์บอล ไปไหน ชัชวาลย์ : เออน่า นายอยู่เฉย ๆ เอะ อย่าเอะอะไป
14.	MS.เบ้อออกนอกหนกชั่วโมง MS.เอกลักษณ์นับลูกวอลเลย์บอลแล้ว บอกเพื่อน ๆ ว่า ซากไป 1 ลูก	เสียงออกนอกชั่วโมง เอกลักษณ์ : อังซากอยู่ 1 ลูก ช่วยกันหาหน่อย

ลำดับ	ภาพ/กล้อง	เสียง/บรรยาย
	Cu. หน้าเอกลักษณ์ขุ่น ๆ แล้ว z.o. เห็นชัชวาลย์กำลังมองเอกลักษณ์อยู่ แล้ว out of focus	
15.	In focus ที่ห้องพักครู MS. ครูธงชาติพูดกับเอกลักษณ์	ธงชาติ : สรุปลแล้วดูวอลเลย์บอลแตก 1 ลูก หายไปอีก 1 ลูก เอกลักษณ์ : ครับ ธงชาติ : รัตนัยน์ไข่มุกที่ท่าแตก เธอไปบอกรัตนัยน์ ให้ช่วยว่าเขาจะต้องจ่ายเงินค่าลูก วอลเลย์บอลที่เขาทำแตกครึ่งหนึ่ง คราวหลังจะได้ระมัดระวัง ส่วนอีก ครึ่งหนึ่งจะจ่ายเงินของโรงเรียนก็ประมาณ 100 กว่าบาท ส่วนลูกที่หายไป ทุกคนก็ต้องช่วยกัน จ่าย เค้า ๆ กัน เอกลักษณ์ : ครับ คุณครู ธงชาติ : ว่าแก่พวกเธอหาหัวแล้วหรือ ไม่น่า หายเลย สนามก็เล็กแค่นี้เอง
16.	MS. เอกลักษณ์บอกเพื่อนในชั้นเรียนว่า ทุกคนต้องช่วยกันชดใช้เงินค่าลูก ที่หายไป	เอกลักษณ์ : เอ้า...พวกเราฟังกันหน่อย เบื่อก็ไปคุยกับ คุณครูธงชาติมา คุณครูให้พวกเราช่วยกัน เฉลี่ยค่าลูกวอลเลย์บอลคนละเท่า ๆ กัน เพื่อไปซื้อลูกใหม่มาใช้ให้กับทางโรงเรียน

ลำดับ	กลอง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
		<p>(เห็นไปทางรัตนัน)</p> <p>ส่วนรัตนัน ครูให้จ่ายเงินครึ่งหนึ่ง สำหรับลูกที่แตก อีกครึ่งจ.ใช้เงิน โรงเรียน</p> <p>รัตนัน : ไม่ต้องจ่ายไม่ได้หรือ เราไม่มีเงินนี้</p> <p>เอกลักษณ์ : คุณครูบอกว่าคราวหลังจะได้ระมัดระวัง กว่านี้</p> <p>รัตนัน : ว่า. แล้วเราจะเอาเงินที่ไหนมาให้ละ เงินทั้งเกือบ 200 เนอะ</p>
17.	Cu. หน้ารัตนันเหม่อลอย ภาพพ่อแม่ บนเรื่องเงิน	<p>รัตนันคิด : เราจะหาอย่างไรดี ไม่น่าเลยไอ้ลูก วอลเลย์บอลนี้ทำไมมันต้องมาแตก เพราะเรารู้ แอมยัง ายไปอี. ลูกด้วย เราเลยต้องเสีย 2 ต่อ แล้วเราจะเอาที่ไหนมาให้ละ เงินค่าขนมก็กินเกือบ จะขอเงินพ่อ แม่ก็ไม่กล้า ทุกวันนี้ยังได้กินพ่อแม่ บนเรื่องเงินบ่อย ๆ เราขอคงไม่มี ให้แน่ ๆ</p>
18.	MS. รัตนันเดินกลับบ้านเงื่องหงอย	<p>รัตนันคิด : คิด คิดแล้วเราไม่อยากไปโรงเรียนเลย กลัวพรวิเก็บเงินค่าดูวอลเลย์บอล ก็กินไม่มีเงินยังเรียกเก็บอยู่ได้ ซักไม่อยากอยู่แล้ว โลกนี้ ภาย ๆ ไปชะจะได้ไม่ต้องมีปัญหาให้หนักใจอีก</p>

ลำดับ	กล้อง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
19.	MS. พรรวีกับรักนัยน์ ทำให้รักนัยน์งอแงใจ	พรรวี : รักนัยน์เจ็บยังงใจ ใจลอยไปถึงไหน รักนัยน์ : ไรเวีย..ตกใจหมด
20.	Two shot พรรวีกับรักนัยน์ out of focus	พรรวี : ก็อะไรอยู่ รักนัยน์ : อปากตายนะ ปี่แต่ปัญหา แล้งยังกลัว เขามาทวงเงินค่าดูทองเลยบวล่อัก พรรวี : เฮ้ย...อย่าคิดแบบนั้นซิ ถ้าเจอเป็ เงินจริง ๆ ก็ลองไปคุยกับคุณครูชงชาติ คูสิ ครูอาจช่วยเซได้ รักนัยน์ : ช่วยให้หรือ...
21.	In focus MS. ครูชงชาติกับรักนัยน์ที่โต๊ะครู CU. รักนัยน์ยิ้มทีใจ	ครูชงชาติ : เออละ ครูก็เห็นใจ อย่างนี้ก็แฉ้วกัน ครั้งนี่ครูจะไม่เอาเงินจากเธอที่ทำ ลูกแตก แต่เธอต้องรับปากว่าต่อไป วะระมัดระวังโนทำให้ของเสียหาย สักนะ รักนัยน์ : ครับ ขอพบพระคุณคุณครูมากครับ
22.	MS. รักนัยน์คุยกับพรรวี	รักนัยน์ : นี่พรรวี ครูชงชาติไม่เอาเรื่องเรื่องลูก แตกแล้วละ พรรวี : เหรอ...ก็ใจถ่วงนะเห็นมี่ยละ บัวแต่คิดมาก อยู่ได้ ไปคุยกับครูชงชาติตั้งแต่แรกก็ขึ้นเรื่อง แล้ว

ลำดับ	กล้อง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
		<p>รัตน์ : ไซ ชอบใจเซอมากเลยที่เนาะ เอิ... เอิก็ยงต้องหาเงินมาชฟใช้ สำหรับดูที่หาย'ป้อก ไม่น่าเลย โจร ไซโมยไปก็ไม่วู้</p>
23.	<p>MS. พรรวี เดินเข้าไปคุยกับเอกลักษณ์</p> <p>MCU. พรรวี แล้ว Z.O. เป็น Two shot</p>	<p>พรรวี : เอกลักษณ์ เอกลักษณ์ . ออ. พรรวีหรือ เรากำลังอยากเว อยู่คดี เอิในบาง ทอนนี้เียมเงิน ครบแล้ว</p> <p>พรรวี : ยิงเลย บางค ไมยอคุยกับเรา.จ บางคก็ว่าไม่มีเงิน เรากก็เห็นใจ เหมือนกัน แททำใจได้ เมือหากนเอาไป ไม่ได้คองรวมกันชคไซ</p> <p>เอกลักษณ์ : อืม .</p> <p>พรรวี : ออ. เซอรูรียังวาร์คนนไปชค เราได้ เงินค่าดูลาวอ เคยบอชคที่แตกแล้ว</p> <p>เอกลักษณ์ . เรา . . . ยังไม่รู้เลย เล้าเซอรก็ได้ ยิงเงละ</p> <p>พรรวี : ก็วันก่อน เราเห็นรัตน์สิม ๆ เล เข้าไปคุยกัย</p> <p>เอกลักษณ์ . แล้วเขาว่ายังง</p> <p>พรรวี : รัตน์นอยากตาย ไบ่อยากมาโรงเรียนอก เพราะ ไม่มีเงินมาชคไซนะสิ</p>

ลำดับ	กล่อง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
		<p>เอกลักษณ์ : รัตน์นี่คืออะไรบ้า ๆ แล้ว เธอว่าไง</p> <p>พรวี : เราก็เลยแนะนำให้ไปคุยกับครูชงชาติดู ครูชงชาติส่งสารที่รัตน์นี่ไม่มีเงินจริง ๆ ก็เลยไม่เอาเรื่อง</p> <p>เอกลักษณ์ : คอยยังชั่ว รัตน์นี่ก็เลยรอดตัวไป</p> <p>พรวี : ใช่ แต่ถึงอย่างนั้น รัตน์นี่ก็ยังไม่เงิน จ่ายค่าลูกที่หายไปอีกนั้นแหละ เราอยาก รู้จริงๆว่าใครเป็นคนเอาลูกกวอดเลย์บอล ไปทำให้ทุกคนเดือดร้อนมันน่าซัดจริงๆ</p>
24.	<p>Over shoulder ศิริรัตน์เห็นชัชวาลย์ กำลังเล่นลูกกวอดเลย์บอลอยู่ หน้าบ้านคนเดียว</p> <p>CU. หน้าชัชวาลย์ตกใจแล้ว MS. ชัชวาลย์รีบเอาลูกกวอดเลย์บอล ไปซ่อน</p>	<p>ศิริรัตน์ : พรวี นึกชัชวาลย์อยู่หน้าบ้านพอดีเลย</p> <p>พรวี : เข้าไปตักหนอยมัย</p> <p>ศิริรัตน์ : ไปสิ</p> <p>พรวี : เอ...ชัชวาลย์ วันหยุดไม่ไปเที่ยวไหนหรือ</p> <p>ชัชวาลย์ : (สะทุ้ง) อ้าว .ไปไหนกันมาหรือ</p> <p>ศิริรัตน์ : พรวีเขาชวนไปวิ่งเล่นที่สนามกีฬาแถวนี้เอง เอ...แต่เมื่อกี้เห็นเธอเล่นวอลเลย์บอล อยู่ไม่ใช่หรือ เอามาเล่นด้วยกันสิ</p> <p>พรวี : จริงด้วย พวกเราจะไปไม่ต้องไปไกล เล่นมันตรงนี้แหละ</p> <p>ชัชวาลย์ : อ่ะเลย เราเหนื่อยแล้วละ เจนมา ตั้งนานแล้ว</p> <p>ศิริรัตน์ : งั้นเอาลูกมา เคี้ยวเราเล่นกัน 2 คนก็ได้</p>

จำดับ	กลอง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
25.	MS. ศิริรัตน์เก็บไปหยิบดูขวดเลย์บอล ที่ชัชวาลย์เก็บไว้นานแล้ว Z.I. ที่สัญลักษณ์ของหมวดกีฬา	ศิริรัตน์ : เวะ...นี่มันดูขวดเลย์บอลของ โรงเรียนเรา
26.	MLS. สภาพห้องเรียนที่มีนักเรียนจับกลุ่ม คุยกัน MS. พรรवी รัตนัน คุยกัน	พรรวี : ไง... โชคดีที่จับตัวชโยบได้ รัตนัน : ไซ้ ไม่งั้นเราคงแย่ ความจริง เอกลักษณ์ไม่ว่าจะร่วมมือกับชัชวาลย์ เลยนะ ถึงจะรักเพื่อนก็ไปมาตามใจ เพื่อน พรรวี : เป็นถึงหัวหน้าชั้น หากัวเป็นชโยบแล้ว ต่อไปใครจะไว้ใจ รัตนัน : จริงก้วยสิ เบื่อที่ครูวรรณาทาหนีเขา ทั้ง 2 นะ มันสะใจจังเลย
27.	MS. ครูธงชาติพูดคุยกับเคกลีเบมแล ชัชวาลย์	ครูธงชาติ : เธอทั้ง 2 ไม่ควรทำอย่างนี้เลย ทำให้ทุกคนต้องเดือดร้อนไปหมด ชัชวาลย์ในเมื่อเธออยากได้ลูก บอลเลยบอลไว้เล่นที่บ้าน ก็พยายาม เก็บเงินค่าขนมวันละบาท 2 บาท ไม่นานก็ซื้อได้แล้ว ไม่น่าก่อเรื่อง เลยนะ แล้วยังทำให้เพื่อนเสียอีก

ลำดับ	กล่อง/ภาพ	เสียง/บรรยาย
28.	CU. หน้าเอกลักษณ์ที่เสียใจ z.o. เป็น MS. ครูชงชาติพูดกับ เอกลักษณ์	ครูชงชาติ : ส่วนเธอเอกลักษณ์ต่อไปอย่าเอา ความรักเพื่อน กลัวเพื่อนจะโกรธ มาทำให้เป็นเรื่องราวใหญ่โต เธอรู้ไหมเพื่อน ๆ เขา คัดครั้น กันแต่ไทย บางจนถึงกับ ยาะซ่า ตัวตาย เธอรู้บ้างไหม อย่างนี้ แหละที่เขาเรียกว่าไม่ซ้อสัตย์ต่อ หน้าที่ ไม่ซ้อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เอาละ... ครูฝากให้เธอไปฝึกก..
29.	CU. หน้าเอกลักษณ์คิดแล้ว fade out	เอกลักษณ์คิด : ไปเอาแล้ว คราวหลังใครหาผิด ก็ต้องว่าไปตามผิด บัวแตกแล้ว เพื่อนโกธ เราเลยกลายเป็นคน ไม่ซ้อสัตย์ต่อหน้าที่ต่อตนเองและ ต่อคุณครูและเพื่อน ๆ เย่จริงเลย ปานนี้เพื่อน ๆ คงไม่อยากคุย กับเราอีกแล้ว
30.	Credit จบ	ดนตรี